

ŞCOALA DOCTORALĂ INTERDISCIPLINARĂ

Facultatea: de Litere

Drd. Elena BOTEZATU (căs. Drug)

Ipostaze ale *mimesis*-ului în proza anilor '70-'80

Aspect of *mimesis* in 70's-80's fiction

REZUMAT / ABSTRACT

Conducător ştiinţific

Prof. univ.dr.Rodica Maria ILIE

BRAŞOV, 2018

D-lui (D-nei)

.....

COMPONENTA

Comisiei de doctorat

Numită prin ordinul Rectorului Universităţii Transilvania din Braşov

Nr. din

PREŞEDINTE:

- Conf.Univ. - Dr. Adrian
LĂCĂTUŞ –
Decan al Facultăţii de Litere
Universitatea Transilvania
din Braşov

CONDUCĂTOR
ŞTIINŢIFIC:

- Prof. Univ. Dr. - Rodica
Maria ILIE –
Universitatea Transilvania din
Braşov

REFERENŢI:

- Prof. Univ. Dr. – Ovidiu
MOCEANU
Universitatea Transilvania din
Braşov

- Conf. Univ. Dr. – Paul
CERNAT

Universitatea din Bucureşti

- Prof. Univ. Dr. – Vasile
SPIRIDON

Universitatea din Bacău

Data, ora şi locul susţinerii publice a tezei de doctorat:, ora, sala

Eventualele aprecieri sau observaţii asupra conţinutului lucrării vor fi transmise electronic, în timp util, pe adresa botezatuelena19@unitbv.com

Totodată, vă invităm să luaţi parte la şedinţa publică de susţinere a tezei de doctorat.

Vă mulţumim.

CUPRINS (lb. română)

	Pg. teza	Pg. rezumat
Argument.....	1	7
Capitolul1 Introducere.....	4	7
Capitolul 2 Jocul imaginarului și ficțiunea.....	10	10
2.1 Universuri primare vs. Universuri secundare	10	11
2.2 Ficțiunea literară și dimensiunea ei cognitivă	14	11
2.2.1 Realismul și conținuturile cognitive.....	17	11
2.3 Ficțiunea estetică	21	11
Capitolul 3 <i>Mimesis</i> -strategii de ficționalizare	27	12
3.1 Mimesis și realitate postmodernă	27	12
3.2 Discurs, intertextualitate și mimesis	35	12
Capitolul 4 Forme de reprezentare în proza românească a anilor 70	41	13
4.1 Generația reflexului condiționat	41	13
4.2 Climatul formativ.....	42	13
4.3 Trăsături ale promoției '70	43	14
4.4 Reprezentanți ai generației '70	48	14
4.5. Mihai Sin-scrisul văzut ca responsabilitate.....	50	15
4.5.1 Proza scurtă.....	50	15
4.5.2 Romanele.....	68	16
4.6. Gabriela Adameșteanu	89	18
4.6.1 Drumul egal al fiecărei zile-„Dar ești atât cât te vede celălalt”.....	89	18
4.6.2 Dimineață pierdută.....	95	19
4.6.2.1 Amintirea-metodă de recuperare a timpului pierdut.....	97	19
4.6.2.2 Tehnici narative-jocul perspectivelor.....	104	19
4.6.3 <i>Întâlnirea</i>	105	20
4.6.3.1 Mărturisiri ale autoarei cu privire la scrierea romanului.....	105	20
4.6.3.2 O proză cu mecanisme la vedere.....	107	20
4.6.3.3 <i>Întâlnirea</i> -un contract de lectură reînnoit.....	111	20
4.6.4 <i>Provizorat</i>	115	20
4.6.4.1 Realitatea transformată în literatură.....	116	21
4.6.4.2 Relația Eu-Altul.....	117	21
4.7. Radu Mareș	120	21

4.7.1 O proză a detaliului- <i>Anna sau pasărea paradisului</i>	121	21
4.7.2 <i>Caii sălbatici</i> -naşterea unei noi generaţii	125	22
4.7.3 <i>Pe cont propriu</i> sau exhibiţionism acceptat ca atare	135	22
4.7.4 <i>Când ne vom întoarce</i>	141	23
4.7.4.1 Gavril M- dimensiunea mitică a bucovineanului	142	23
4.7.4.2 Katria- melanj civilizator	146	23
4.7.4.3 Gavril M şi Katria	148	24
4.7.4.4 Niveluri de lectură	149	24
4.7.5 <i>Deplasarea spre roşu</i>	151	24
4.7.5.1 Căminul de copii	152	25
4.7.5.2 Romi şi Grete	155	25
4.7.5.3 Istoria Individuală- Istoria mare	158	25
4.7.6 Concluzii	159	25
Capitolul 5 Tipologii/Strategii de prezentare în proza românească a anilor '80	161	26
5.1. Generaţia '80 şi reabilitarea mimesis-ului	161	26
5.2. POSTmodernISMUL, portret al generaţiei '80	162	26
5.3. Mircea Nedelciu	166	26
5.3.1 Mircea Nedelciu, „Mai realist decât realiştii”	167	26
5.3.2 <i>Zmeura de câmpie</i>	175	27
5.3.3 <i>Tratament fabulatoriu</i>	178	27
5.3.4 <i>Zodia scafandrului</i>	182	28
5.4. Gheorghe Crăciun	184	28
5.4.1 <i>Mimesis</i> sau „literatura ca scriere de sine”	185	28
5.4.2 <i>Acte originale. Copii legalizate</i>	186	28
5.4.3 <i>Compunere cu paralele inegale</i>	189	29
5.4.4 <i>Frumoasa fără corp</i>	198	29
5.4.5 <i>Pupa russa</i>	205	30
5.4.6 <i>Femei albastre</i>	209	30
5.5. Mircea Nedelciu şi Gheorghe Crăciun	212	30
Capitolul 6 Puncte comune în prozele discutate	216	31
Concluzii	220	31
BIBLIOGRAFIE	225	32
Rezumat (română/engleză)	234	40
Cv (română/engleză)	236	41/42

CUPRINS (lb. engleză)

	Pg. teza	Pg. rezumat
Foreward.....	1	7
Chapter1 Introduction.....	4	7
Chapter 2 The game of imaginary and fiction.....	10	10
2.1 The primary universe vs. The secondary universe	10	11
2.2 Literary fiction and its cognitive dimension	14	11
2.2.1 Realism and its cognitive dimension.....	17	11
2.3 Aesthetic fiction	21	11
Chapter 3 <i>Mimesis</i> -fictional strategies	27	12
3.1 Mimesis and postmodern reality	27	12
3.2 Discours, intertextuality and mimesis	35	12
Chapter 4 Forms of representation in 70' Romanian literature	41	13
4.1 Generation of conditioned reflex	41	13
4.2 Formative climate.....	42	13
4.3 Characteristics of 70's generation	43	14
4.4 Representatives authors of 70's generation.....	48	14
4.5. Mihai Sin- writing as a reponsability.....	50	15
4.5.1 Short stories.....	50	15
4.5.2 Novels.....	68	16
4.6. Gabriela Adameşteanu	89	18
4.6.1 <i>Drumul egal al fiecărei zile</i> -‘You are only how the other perceives you’ ..	89	18
4.6.2 <i>Dimineaţă pierdută</i>	95	19
4.6.2.1 Memories-method of recovering the lost time.....	97	19
4.6.2.2 Narrative techniques and the game of perspectives.....	104	19
4.6.3 <i>Întâlnirea</i>	105	20
4.6.3.1 Author’s confession about how was the novel written	105	20
4.6.3.2 A literary work and its exhibited mechanisms.....	107	20
4.6.3.3 <i>Întâlnirea</i> - a renewed reading contract.....	111	20
4.6.4 <i>Provizorat</i>	115	20
4.6.4.1 Reality becames literature.....	116	21
4.6.4.2 Relationship between Me and Other.....	117	21
4.7. Radu Mareş	120	21

4.7.1 Literature as a mixture of details- <i>Anna sau pasărea paradisului</i>	121	21
4.7.2 <i>Caii sălbatici</i> - The birth of a new generation	125	22
4.7.3 <i>Pe cont propriu</i> sau exhibiţionism acceptat ca atare	135	22
4.7.4 <i>Când ne vom întoarce</i>	141	23
4.7.4.1 Gavril M- the mythical dimension of a man born in Bucovina	142	23
4.7.4.2 Katria- a mixture of civilisation	146	23
4.7.4.3 Gavril M and Katria	148	24
4.7.4.4 Reading levels	149	24
4.7.5 <i>Deplasarea spre roşu</i>	151	24
4.7.5.1 The Orphanage	152	25
4.7.5.2 Romi and Grete	155	25
4.7.5.3 Individual and Common History	158	25
4.7.6 Conclusion	159	25
Chapter5 Paterns/Strategies of representation in 80' Romanian prose	161	26
5.1. 80's generation and the survival of mimesis	161	26
5.2. POSTmodernISM, portret of 80's generation	162	26
5.3. Mircea Nedelciu	166	26
5.3.1 Mircea Nedelciu, 'More realistic than realists'	167	26
5.3.2 <i>Zmeura de câmpie</i>	175	27
5.3.3 <i>Tratament fabulatoriu</i>	178	27
5.3.4 <i>Zodia scafandrului</i>	182	28
5.4. Gheorghe Crăciun	184	28
5.4.1 <i>Mimesis</i> sau 'literature as self writing'	185	28
5.4.2 <i>Acte originale. Copii legalizate</i>	186	28
5.4.3 <i>Compunere cu paralele inegale</i>	189	29
5.4.4 <i>Frumoasa fără corp</i>	198	29
5.4.5 <i>Pupa russa</i>	205	30
5.4.6 <i>Femei albastre</i>	209	30
5.5. Mircea Nedelciu and Gheorghe Crăciun	212	30
Chapter 6 Common perspectives	216	31
Conclusion	220	31
BIBLIOGRAFIE	225	32
Summary (Romanian/English)	234	40
Cv (Romanian/English)	236	41/42

Rezumat

Teza „**Ipostaze ale *mimesis*-ului în proza anilor '70-'80**” își propune să evidențieze capacitatea literaturii de a intui, indiferent de epocă, dimensiunile esențiale ale vieții. Proza reușește să salveze de fiecare dată realitatea de confuziile sale, amestecul dintre real și fictiv, conducând la o imagine neașteptat de clară a realului deoarece tot ceea ce ține de domeniul fictivului este extras tot din realitate, din mica istorie a faptului anodin al fiecărei zile. Atenția prozatorului trece dincolo de vălul pâcios adus de cenzura politică a vremii, pătrunde în intimitatea omului de rând, surprinzând astfel autentice frământări psihice și fizice care conduc la o reprezentare veridică a realității, mult mai eficientă în comparație cu rezultatul presei vremii care pare mai degabă să pre-scrie, decât să reprezinte fidel realitatea.

Conceptul de *mimesis* pe care îl voi folosi pentru a defini raportul dintre ficțiune și realitate e reprezentativ pentru proza contemporană, chiar dacă reprezentarea realității în literatură are de înfruntat un întreg sistem de blocaje estetice, teoretice și sociale. Demonstrația mea va urmări importanța conceptului de *mimesis*, care este o structură complexă ce implică lucruri diferite cum ar fi, o atitudine teoretică și practică față de lume, cunoaștere și acțiune, dar și relațiile între eu și ceilalți. *Mimesis*-ul continuă să se dezvolte în diferite domenii. Peste tot unde domină *mimesis*-ul frontierele dintre reprezentare, copie, reproducere, dar și iluzie, aparență și fals sunt fluctuante.

În **Introducerea** tezei se află câteva date generale privind conceptul de *mimesis*, am surprins câteva din principalele momente ale evoluției sale cum ar fi: sensul termenului în cadrul cultului dionisiac, perspectiva pe care o deschide Socrate, dialogul dintre teoria platoniciană și cea aristotelică (felul în care a fost percepută această noțiune de ambii filosofi și îmbogățirea de sens pe care Aristotel reușește să o aducă), interpretarea adusă de Renaștere și mai apoi concepțiile valorificate de epoca Luminilor. Discuția continuă cu distincția dintre teoriile mimetice și cele expresive și culminează cu asocierea dintre *mimesis* și joc.

Deși începuturile par a fi greu de precizat, Halliwell în cartea sa numită „The Aesthetic of mimesis” aduce ca noutate faptul că rădăcina veche a acestui cuvânt este *mimos*.¹ Prin urmare, *mimoi* denumea actorii care luau parte la cultul Dyonisiac. Aceștia aveau rolul de a imita sunetele puternice produse cu ajutorul instrumentelor primitive. Gerald Else consideră că în acest

¹ „But we have no occurrence of mimos earlier than a fragment from Aeschylus's tragedy Edonians, where in an elaborate description of the orgiastic music accompanying the arrival of Dionysus in Thrace, it is used in reference to the booming sounds of the primitive musical instruments known as bull-roarers, called bull-voiced.... frightening mimoi.” Halliwell S., *The Aesthetic of mimesis* (USA, Ed. Princeton University Press, 2002), p. 17

moment noţiunea de *mimesis* capătă o dublă valoare: aceea de reprezentare şi aceea de imitare. În lumea arhaică termenul de *mimesis* era folosit cu ocazia ritualurilor dionisiace cunoscute ca *bachanalii*. Aceste ritualuri presupuneau: dansul, muzica participanţilor, actul de cult al preoţilor şi manifestări care se sfârşeau într-o manieră orgiastică. Acestea erau modalităţile prin care societatea arhaică încerca să refacă legăturile cu divinitatea. Timpul acestor manifestări era unul sacru care se desfăşura în plinătatea lui deoarece concepţia oamenilor asupra trecerii timpului era una ciclică şi nu una lineară. „În timpul transistoric, sacru, prezentul nu este clipă fugară, ci plinătatea timpului descrisă din perspectiva temporalităţii existenţiale.”² Procesul de imitare cu valoare de reprezentare, presupune aici un ritual complex care nu este nimic mai mult decât forma expresiei subiectivităţii unei colectivităţi care este pusă în scenă, într-o anumită formă de manifestare. Este mai mult decât evident faptul că aici expresia care mai târziu avea să denumească relaţia dintre realitate şi formele de artă, relevă doar subiectivitatea şi interioritatea individului, respectiv a colectivităţii în care el trăieşte.

În cartea aX-a a *Republicii*, Platon explică procesul de *mimesis* prin teoria celor trei paturi: „patul din firea lucrurilor”- făcut de un zeu; „patul dulgherului” şi „patul pictorului”. „Patul din firea lucrurilor” este opera zeului, „făcătorul adevărat al adevăratului pat”³, rezultatul „înfiinţătorului”, pe când dulgherul nu are rol de creator al patului, patul arhetipal fiind unic, dulgherul nu poate fi decât un meşter de paturi iar rolul pictorului pare a fi şi mai nesemnificativ, el fiind un simplu imitator al lucrului produs de ceilalţi. Pornind de la teoria celor trei paturi este lesne de înţeles faptul că Platon vede arta ca imitaţie a unei imitaţii, „căci toate particularele existente sunt imitaţii imperfecte ale arhetipurilor universal inteligibile, dar nu şi perceptibile.”⁴ Filosoful vede o mişcare de involuţie în imitaţie, deoarece rezultatul artelor mimetice este inferior obiectului sau realităţii imitate. Distanţa care se află între opera de artă şi lumea pură a ideilor este măsurată prin intermediul noţiunii de *mimesis*, opera de artă fiind, conform lui Platon, o copie de gradul doi a lumii sensibile.

Cea de-a doua figură emblematică a poeziei clasice şi totodată continuator al filosofului Platon, Aristotel a dus mai departe doctrina profesorului său, intervenind cu anumite schimbări de direcţie în evoluţia procesului de imitaţie şi în raportul dintre lume şi operă în sensul cel mai general. Îndepărtarea lui Aristotel de concepţia profesorului său a fost posibilă, datorită eliberării *mimesis-ului* de legătura metafizică. Aristotel elimină din ecuaţia *mimesis-ului* rolul divinităţii, care la Platon avea o importanţă majoră. Raportul se stabileşte acum între opera de artă şi realitatea exterioară, lumea transcendentală nemaiaivând aici rolul de arhetip. Dacă ar fi să facem

² Hans Georg Gadamer, *Adevăr şi metodă*, (Bucureşti, Ed. Teora, 2001), p.101

³ Platon, *Republica* (Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986), p. 414

⁴ Murray Krieger, *Teoria criticii*, (Bucureşti, Ed. Univers, 1982), p.118

analogie cu teoria platoniciană a paturilor, la Aristotel „patul din firea lucrurilor” lipseşte cu desăvârşire. Aristotel consideră că imitaţia este o activitate normală, specifică individului, care poate fi alăturată cu uşurinţă celorlalte facultăţi raţionale şi sufleteşti ale omului. Influenţa metafizică nu are nicio relevanţă în capacitatea individului de a produce artă prin operaţia de *mimesis*. Aristotel respinge cu desăvârşire ideea conform căreia artistul este doar un sol al divinităţii, nu admite transcendenţa ideilor şi nici afirmarea imanenţei lor în lumea sensibilă. Stagiritul este cel care face primul pas în stabilirea unui alt fel de raport între artă şi realitate. Deşi doctrina sa este cunoscută datorita faptului că arta este văzută ca *mimesis* de gradul I, nu este în nici un caz de neglijat schimbarea de direcţie pe care el o aduce noţiunii de *mimesis*. Uneori această noţiune era văzută ca fiind contrară sensului de imitaţie. Acest lucru este vizibil când filosoful e de părere că artele nu reproduc ideile sau situaţiile existente, ci ceea ce ar putea exista. O astfel de interpretare a noţiunii de *mimesis* trădează apariţia primilor germeni ai imaginaţiei şi creativităţii care treptat vor duce la crearea de *ficţiune*. Pentru filosof, poezia este mai degrabă o activitate de „producţie”, decât una de „acţiune” iar *mimesis*-ul devine o funcţie a productivităţii artistice. Semnificaţia termenului „se deplasează astfel, de la imitaţie la reprezentare, iar apoi de la sensul de creaţie la cel de invenţie.”⁵

Renaşterea este indisolubil legată de descoperirea Antichităţii iar teoria imitaţiei a stat la baza artelor şi se poate spune că acum ea îşi atinge apogeul. Cu toate că influenţa aristotelică pare a fi mai puternică, concurenţa cu teoria platoniciană continuă şi în această perioadă. Noţiunea de *mimesis* care odată cu „Latina cea nouă (a Renaşterii)” a fost tradusă în „imitatio” va fi de la bun început înţeleasă de unii conform lui Aristotel, de alţii conform lui Platon, ca o imitare fidelă.”⁶ Prin urmare, disputele au fost nenumărate şi în această perioadă. Prin termeni ca „verosimil”, „posibil”, „plăsmitor”, textul aristotelic a deschis calea interpretării *mimesis*-ului ca *ficţiune*. Această direcţie a fost promovată în perioada Renaşterii târzii, şi ei i s-a alăturat *mimesis*-ul văzut ca expresie (cuvintele au devenit substitute ale lucrurilor). Planul referenţial a încetat să mai funcţioneze ca trimitere obligatorie la realitate. „Realitatea încetează să mai constituie un punct de referinţă fix, un dat exterior a cărui existenţă garantează adevărul discursului, neputând fi pus la îndoială.”⁷

Dacă în perioada Renaşterii noţiunea de *mimesis* a constituit centrul de gravitaţie al poeticienilor şi al teoreticienilor artei, în secolul Luminilor această situaţie se schimbă. *Teoria mimesis*-ului va fi secundată şi treptat înlocuită de *teoria estetică a frumosului*. Afirmarea lui Kant despre frumos a constituit un punct de reper şi de schimbare al secolului XVIII. El duce

⁵ Dolezel L. *Poetica Occidentală*, (Bucureşti, Ed. Univers, 1998), p. 67

⁶ Wladyslaw Tartakiewicz, *Istoria celor şase noţiuni*, (Bucureşti, Ed. Meridiane, 1981) p. 383

⁷ Gabriela Duda, *Introducere în teoria literaturii*, (Bucureşti, Ed. All, 2006), p. 61

mai departe subiectivismul trăirilor estetice deoarece și el consideră că „frumosul” este ceva care se definește în funcție de individualitatea celui care îl contemplă. Aprecierea „frumosului”, devine astfel o simplă judecată de gust. Alături de „gust”, „geniul” este cel de-al doilea component al substratului artei. Geniul este definit de Kant ca fiind o forță creatoare, eliberată de orice fel de norme (ale *mimesis*-ului, sau ale teoriilor normative). Această idee o remarcă și Gadamer: „Iraționalitatea geniului marchează un factor productiv(...) jocul eliberat al facultăților sufletești, intensificarea sentimentului vieții ce rezultă din armonizarea imaginației cu rațiunea, îndeamnă la zăbovirea în fața frumosului.”⁸ Kant concepe „geniul” dintr-o perspectivă duală, alcătuită din atitudinea creatorului dar și din cea a cititorului care trebuie să „zăbovească în fața frumosului”, iar pentru asta are nevoie de capacitatea de a percepe frumusețea. Cultul „geniului” a influențat conștiința artistică a vremii deoarece diferența dintre lucrul meșteșugăresc și creația artistică nu s-ar putea face în absența conceptului de geniu. Prin urmare, în secolul Luminilor teoria mimetică și-a pierdut din succesul avut în perioada renescentistă. Noile concepții despre frumos și mai apoi cultul geniului, au dus la un alt mod de a privi ficționalul care oferă reprezentării un farmec deosebit.

Începutul de secol XIX aduce cu sine o serie de schimbări printre care se numără și înflorirea *teoriilor expresive* care presupun mutarea accentului de pe caracterul reprezentational al operei de artă pe puterea creatoare a eului. *Teoriile expresive* pot fi considerate din acest motiv ca fiind primele teorii care deschid cu adevărat porțile modernității pentru creația literară. Eul creator este un subiect activ care deși pleacă de la un obiect preexistent, are capacitatea de a dota lumea creației sale cu sens, de a-i oferi unicitate. Așa cum bine sintetizează Gabriela Duda, în cadrul *teoriilor expresive*, *mimesis*-ul trebuie văzut „în sensul invenției care derivă din respectarea unui adevăr interior al artistului. Conștiința creatoare este așezată în chiar centrul lumii reprezentate, ea este matricea generatoare a acestei lumi.”⁹ Secolul XX conduce la o reală deschidere a acestei noțiuni generatoare de polemici, sporind șansele unei discuții care să plece de la idea *mimesis*-ului văzut ca joc.

Capitolul 2– Jocul imaginarului și ficțiunea- cuprinde definiții și delimitări conceptuale ale imaginarului care-și găsește expresia desăvârșită în paginile de literatură; acestora li se alătură abordările teoretice ale *mimesis*-ului și ale jocului, noțiuni care se află în strânsă relație cu dezvoltarea și creșterea culturii umane. Propunându-mi să creez un minim cadru teoretic util pentru studiul relației dintre realitate și ficțiune, am avut în vedere două funcții vitale ale literaturii: funcția cognitivă și cea estetică.

⁸ Gadamer, *op. cit.* p. 54

⁹ Duda, *op. cit.* p. 63

2.1. Universuri primare vs. universuri secundare – Imaginarul e o noţiune greu de cuprins şi de definit întrucât în timp a fost echivalat cu puterea de creaţie liberă al cărei rezultat va fi ficţiunea literară. Frontiera dintre realitate şi imaginar e una extrem de fină şi nu mic e numărul celor care au încercat să o dibuiască şi să o justifice. În „Pentru o istorie a imaginarului” L. Boia discută despre o serie de structuri care alcătuiesc un arhetip al imaginarului. E vorba despre importanţa sacrului, natura duală a fiinţei văzute ca trup şi suflet, important este celălalt şi tendinţa spre unitate cărora li se alătură necesitatea înţelegerii originilor, capacitatea de a anticipa faptele viitoare şi refuzul fiinţei de a-şi înţelege limitele. Aceste structuri cu valoare universală se lasă concretizate în literatură sub forma unor mari teme sau mituri în jurul cărora ia naştere ficţiunea. Dar oare e suficient un astfel de fundament? Are literatura nevoie şi de o altă sursă mai intimă, subiectivă, imposibil de cuprins într-o formă şi de închis într-o structură? Raspunsul ni-l oferă Toma Pavel care discută despre literatură ca o structură duală ce presupune existenţa unor universuri primare care provoacă corespondenţe în cele secundare printr-un joc al imaginarului *esenţial conservator*. Când fictivul devine independent de lumea reală, universul secundar e rezultatul unui joc *esenţial-creator*.

2.2. Ficţiunea literară şi dimensiunea ei cognitivă – În acest subcapitol am discutat despre capacitatea literaturii de a oferi cunoştinţe despre lumea transcendentă, sau despre cea empirică, ori de a facilita cunoaşterea intuitivă a eului care se află dincolo de dihotomia adevărat-fals, definită fiind de funcţia cognitivă care va atinge apogeul în realism, moment când literatura se înclină în faţa discursului de tip ştiinţific cultural şi în faţa conştiinţei creatorului ei. Cu riscul ca subiectivitatea şi creativitatea să rămână în plan secund, Proudhon întăreşte idea că scopul artei nu este de a ne ancora în iluzoriu şi de a ne hrăni cu himere, ci de a ne conduce la o mai bună cunoaştere a propriului eu şi a lumii în care trăim. În ficţiunea realistă mai persistă încă logosul mimetic, însă el este supus cunoaşterii de tip ştiinţific, care a dominat paradigma primului modernism şi care a conferit statut cognitiv literaturii realiste ce a devenit expresie a cunoaşterii omului, a cunoaşterii unei culturi.

2.3. Ficţiunea estetică – Secolul XVIII e momentul în care relaţiile dintre artă şi frumos s-au intensificat, ficţiunea definită de Genette ca funcţie estetică a limbajului câştigă în faţa adevărului. Kant înţelege că valoarea estetică vine din capacitatea subiectului-cititor de a vedea frumosul, din judecata gustului, în timp ce Ingarden percepe plăcerea o stare a cititorului provocată de obiectul estetic. În opinia acestuia, valoarea estetică este un dat al artei iar cititorul contribuie la potenţarea artisticităţii operei de literatură. În Modernism şi mai ales în postmodernism funcţia estetică devine insuficientă, în opinia teoreticianului Gheorghe Crăciun, literatura nu mai mizează doar pe simţul estetic, este recuperată „funcţia socială” a artei sau

„utilitară” (Cărtărescu), lecorul trebuie câştigat în totalitate și transformat în coautor al textului pe care îl citește.

Capitolul 3 Mimesis – strategii de ficționalizare – În acest capitol am discutat despre *mimesis* și despre capacitatea de resurecție a acestei noțiuni care a definit raportul realitate ficțiune începând de la Aristotel și care a rezistat și în fața poeticilor moderne și postmoderne, într-o perioadă în care suveranitatea e de partea ficțiunii.

3.1. Mimesis și realitate postmodernă – Ruptura de realismul de secol XIX este produsă de literatura modernă care impune subiectivismul și fragmentarismul operei literare, expresie a unei crize profunde a individului. Literatura postmodernă aduce cu sine propria ontologie, având capacitatea de a se deschide spre o pluralitate de universuri. Cu toate acestea, legătura dintre literatură și realitate nu este scindată în totalitate. „Criza sensului” despre care amintesc Habermas și Linda Hutcheon e o temă preluată din imediata realitate, dovadă că discursul literar nu se poate desprinde de cel real. Realitatea postmodernă este una diversă, fragmentară, goală de transcendență, iar toate aceste aspecte pot fi regăsite și în literatura postmodernă. Tema timpului este pulverizată, iar haosul și dezordinea lumii reale devin motive centrale ale literaturii postmoderne care manifestă propensiune pentru tipul de realitate pe care omul o experimentează zi de zi. Folosind jocul și combinația, limbajul postmodern ne vorbește cu o forță teribilă despre realități politice, sociale și istorice adevărate. În acest sens, textul postmodern ne demonstrează puterea sa creativă, dar ne amintește și de limitele *mimesis*-ului, literatura fiind încă un discurs prin intermediul căruia putem descoperi versiunile noastre despre realitate.

Robert Alter e de părere că opera literară nu poate exista decât în urma unor experiențe reale. Altă voce care i se alătură în susținerea caracterului anti-mimetic al ficțiunii postmoderne este Jerry Varsava care discută despre existența unui „*mimesis* semnificativ”, văzut ca o invariabilă a relației realitate-ficțiune și despre un „*mimesis* personal” care, după cum îi spune și numele, fluctuează în funcție de capacitatea de înțelegere și de empatie a lectorului.

Revenirea în actualitate a biografiilor este un alt semn al resurecției *mimesis*-ului văzut ca imitare a culturii și nu a naturii, protagoniștii, noii eroi de roman sunt oglindiri fidele ale persoanelor reale, iar teoria determinismului pare să își recapete rolul, mai mult ca oricând omul se dezvoltă în funcție de mediul socio-cultural în care trăiește, la fel și personajul. *Mimesis*-ul capătă astfel statut de noțiune înglobatoare, permițând textului literar să adune fragmente din diverse domenii ale realității pe care să le prelucreze și să le unifice

3.2. Discurs, intertextualitate și *mimesis* – David Lodge e de părere că în perioada modernă suveran a fost *mimesis*-ul, iar în postmodernism discursului ficțional i se supune *diegesis*-ului. Autorul se lasă dezvăluit în text și deseori vocea sa se confundă cu cea a

naratorilor cărora li se atribuie diferite funcții, fie că e vorba de reprezentare sau de comentare a textului. Granițele fluide dintre autor și instanțele textului ficțional sunt răspunzătoare pentru implicarea totală a lectorului în actul de lectură care se simte nevoit să contribuie la reconstruirea textului. Misiunea acestuia se complică atunci când în pagină apar parodia, pastișa, colajul și ironia. Textul postmodern vorbește despre sine nu doar prin el însuși, ci și prin numeroasele trimiteri la alte texte pe care fie le ia în răs, fie le readuce la viață, descoperindu-le noile valențe. O astfel de scriitură necesită un lector care să aibă competența de a citi lumea, de a înțelege viața și de a țese și a înnoda legături între lecturile sale anterioare a căror grilă de înțelegere se modifică de fiecare dată când o nouă lectură apare.

Capitolul 4 Forme de reprezentare în proza românească a anilor 70 – Începând cu această capitol al tezei, propun o succesiune de lecturi care vin în întâmpinarea ideii că *mimesis*-ul a supraviețuit. În primă instanță am discutat despre autori și opere revendicate de cea care s-a numit generația '70, acea promoție internă caracterizată de o judecată morală exigentă, care trăind într-o atmosferă politică foarte toxică a produs o literatură care a repudiat artificialul, minciuna și a scăpat de sub efectul de seră al dictaturii, oferind cititorului pagini în care adevărul vieții de zi cu zi respiră pretutindeni.

4.1. Generația reflexului condiționat– în această secvență am discutat despre debutul generației '70 plasat de Laurențiu Ulici între ani 1965-1966 și am atras atenția asupra evazionismului care pentru noii scriitori nu mai pare a fi o soluție, țelul lor este descoperirea adevărului, fapt declanșat de o conștiință morală aflată în alertă. Minciuna traiului zilnic îi este refuzată paginii de literatură unde, aparent, jocul e câștigat de libertatea de creație. Spun „aparent” deoarece e lesne de observat că mentalitatea estetică se află în directă legătură cu imaginea veridică a epocii și o analiză care să țină seama doar de perspectiva estetică ar fi nedreaptă și imposibil de realizat.

4.2. Climatul formativ – Promoția '70 se află sub semnul unei zodii norocoase deoarece exigențele cenzurii politice sunt mai scăzute, atmosfera politică e mult mai destinsă iar tinerii scriitori au avut șansa să-i citească pe Bacovia, Arghezi, Mateiu Caragiale, Hortensia Papadat Bengescu, autori cu o perspectivă nouă, cu o scriitură concentrată pe psihologismul și frământările personajelor. Istoricul literar Ion Simuț discută despre perioada anilor 60-70 ca fiind caracterizată de o occidentalizare moderată, literatura relevă lumi și societăți considerabil superioare celei ceaușiste, iar absurdul existenței devine leitmotiv al prozelor.

4.3. Trăsături ale promoției '70 – Scriitorii șaptezeciști au șansa de a scrie și de a se promova în timpul celei mai faste perioade permise de regimul comunist, e vorba despre șase ani cunoscuți în istorie sub numele de „etapa relativei liberalizări”, termenul „relativ” trimite la fațada falsei liberalizări care, chiar și în astfel de condiții, a constituit o deschidere spectaculoasă pentru tot ceea ce înseamnă cultură. Spre deosebire de perioada stalinistă, mișcările permise până în anul 1971 oferă o șansă unică libertății de creație. Se reînnoadă legăturile cu valorile europene și se reinstaurează contactul cu modernitatea, este momentul în care scriitorii interbelici au parte de o reconsiderare spectaculoasă iar literatura exilului pătrunde sfios în scena literară românească.

Odată cu scăderea presiunii ideologice, literatura trece într-o altă etapă etico-filozofică, politică și estetică, devenind domeniul în care se manifestă adevărate deschideri teoretice, din punct de vedere tematic se poate constata valorificarea relației individ-societate, a relației dintre libertatea individului și regulile impuse de perioada istorică, un spațiu amplu fiind dedicat temei puterii.

Frustrarea și absența sunt stările între care pendulează și personajul acestui deceniu fie că se află în ipostaza activistului comunist dezamăgit de incapacitatea sa de a-și atinge un ideal, fie că e vorba despre acel activist cu o atitudine fanatică ce va sfârși în anonimat, sau reprezintă omul modern acaparat de grijile zilnice care îi suprasolicită structura psihică până la a-l transforma într-un hipersensibil. Politizarea naivă este refuzată iar conștiința artistică a scriitorului se limpezește, proza devine rezultatul unei activități mimetice, e vorba despre un *mimesis al existențialului*, romanul reflectă grijile zilnice ale omului obișnuit, realul se lasă prins în literatură și modelat conform normelor artisticității creatoare. Lectorul așteaptă ca romanul să-l lămurească cu privire la lumea în care trăiește, să-l ajute să descifreze mecanismele ascunse ale societății în care este angrenat: persoană și personaj se ajută să ființeze și să înțeleagă o lume comună. Obsesia descoperirii adevărului conduce la realizarea unei literaturi subversive, scriitorul și cititorul utilizează un cod comun, același sistem de semne ajută la o mai bună înțelegere a experienței sociale. Scriitorii acestei promoții asigură trecerea firească a prozei românești spre o nouă formă de expresie, o mult mai sinceră modalitate de reprezentare a lumii și o captivantă tehnică a scriiturii.

4.4. Reprezentanți ai generației '70 – Din tabloul extrem de divers al prozatorilor șaptezeciști am ales să discut despre Mihai Sin, Gabriela Adameșteanu și Radu Mareș, trei prozatori de certă înzestrare care au valorificat modalități stilistice diverse și care au dovedit prin viziunile lor artistice diferite capacitatea de reînnoire a literaturii care nu renunță în a fi puternic conectată la real.

Subcapitolul **4.5. Mihai Sin – scrisul văzut ca responsabilitate** – cuprinde analiza celor trei volume de proză scurtă: *Aşteptând în linişte*, *Terasa*, *Rame şi destin* şi a romanelor: *Bate şi îi se va deschide*, *Ierarhii*, *Schimbarea la faţă*, şi *Quo vadis Domine*, având în vedere capacitatea prozatorului de a cuprinde în paginile sale firescul, naturalul, realitatea vieţii de zi cu zi. Claritatea scriiturii sale şi simplitatea în exprimare sunt rezultatele efortului de a reda mimetic banalul, cotidianul, întâmplări minore din viaţa unor oameni comuni.

În subcapitolul **4.5.1. Proza scurtă** – am rezumat fiecare proză a autorului, întreprinzând astfel o analiză tematică şi acordând o deosebită atenţie personajelor care împărtăşesc tipologii şi psihologii comune, autorul având o viziune dezeroizantă asupra lumii.

Primul volum de proză scurtă, *Aşteptând în linişte*, cuprinde unsprezece proze caracterizate de un realism halucinant obţinut printr-o scriitură aşezată, înşesată de detalii, un ritm epic liniştit aşa cum ne anticipează şi titlul volumului, e vorba despre mici istorioare ale faptului anodin în care sunt prinşi indivizi diverşi: turişti care aflaţi într-o drumeţie se văd nevoiţi să-şi accepte propria bătrâneţe, drama îmbătrânirii fiind una dintre fricile comune şi des ilustrate de prozator; un şofer care frustrat de condiţia sa joasă încearcă să se sinucidă pentru ca la final, spre stupoarea tuturor, să se răzgândească; un pălărier mândru de meseria sa; un subordonat chinuit de atitudinea umilă şi răbdătoare pe care e nevoit să o afişeze zilnic în faţa şefului său, un cuplu tânăr marcat de oboseala şi rutina zilnică care îi determină să se simtă însinguraţi; un cuplu sezonier format din doi tineri căsătoriţi care văd aventura ca o soluţie de evadare din cotidianul anost; tineri studenţi care plănuiesc o mare călătorie ce nu va mai avea loc; un medic indignat de faptul că soluţiile propuse de el nu sunt nicio dată discutate, doar acceptate cu resemnare; un căruţaş omorât într-un accident rutier; un individ singuratic, aflat într-o cabană la munte, aşteptându-şi în linişte sfârşitul.

Această galerie de personaje se lasă completată şi în cel de-al doilea volum de proză scurtă intitulat *Terasa*, alcătuit dintr-un număr de cincisprezece proze în care descoperim o lume bovarică. Primele trei proze ale volumului valorifică tema degradării fizice, a bătrâneţii şi a morţii. Următoarele proze au în centru oameni nemulţumiţi de propria condiţie: un electrician dornic să aibă o casă mai mare; un cuplu aflat pe o terasă neîngrijită, a cărei imagine e dezolantă şi contrastează cu peisajul feereic oferit de natură; un fost atlet măcinat acum de bătrâneţe; un profesor ce reuşeşte după ani de muncă să fie avansat ca cercetător principal; un cuplu format pe baza unor interese meschine; oameni angrenaţi în circuitul grijilor zilnice care sunt marcaţi, aşa cum este firesc, de trecerea inexorabilă a timpului, de îmbătrânire şi înspăimântaţi de moarte. În acest volum autorul valorifică o serie de noi strategii narative dintre care amintim inserarea stilului epistolar, a paginii de jurnal de călătorie, utilizarea manierei colocviale a folosirii

persoanei a doua și propensiunea pentru captarea fotografică a realului. Autorul se dovedește a fi un fin și excelent cunoscător al psihologiei umane, fragilitatea psihică a individului modern își găsește corespondența în șubrezita realitate.

Rame și destin, cel de-al treilea volum de proză scurtă se caracterizează printr-un ton critic, mai puțin potolit în comparație cu volumele anterioare. Cele șase proze care alcătuiesc volumul continuă linia experiențelor simple, personajele nu par a face concurență stării civile, dimpotrivă, o completează, realitatea și ficțiunea colaborând în crearea scriiturii. Destinele sunt masificate cu indiferență: vedetismul o costă foarte mult pe tânăra Leila care e nevoită să suporte o suită de josnicii și condiții nepotrivite pentru statutul la care aspiră, imaginea magistrului-sursă de inspirație și de adevăr pentru tânărul cercetător- e menită să critice o lume în care se simte o imperioasă nevoie de modele reale, duelul dintre Racolțea și Brejan devine semnificativ pentru conflictul dintre generații și reînvie lipsa împlinirilor de ordin sufletesc din care, probabil, se naște teama de sfârșit. Primarul Visalon Pop, inginerul Dionisie Bica și medicul Bica sunt alte trei personaje cu trăsături specific oamenilor care trăiesc într-o societate limitată, condusă de un regim totalitar care are puterea de a subția iremediabil tot ceea ce e spiritual în om.

Subcapitolul **4.5.2. Romanele** cuprinde analiza celor patru romane scrise de Mihai Sin, opere în care viața nu se lasă doar reflectată, ci este recuperată, locul idealului și al eroului fiind ocupat de trăirea firească a prezentului, de normalitate. În romanul *Bate și ți se va deschide* se continuă ideile prelucrate în proza scurtă, Octavian Șteflea e un tânăr care a experimentat dezamăgirea în iubire, fire hipersensibilă, constată cu durere schimbările suferite de o societate care nu mai prezintă atașament față de valorile tradiționale, pentru care normele bunului simț sunt uitate. Călătoria din autobuz e un prilej de a ilustra o lume pestriță, compozită, în care oameni de toate soiurile sunt nevoiți să respecte regulile șoferului care se erijează în ipostaza conducătorului. Nimeni, cu excepția lui Octavian, nu contestă abuzurile șoferului și nu critică judecata strâmbă a acestuia. Vinovat de dorința de a face dreptate, de a avea o conștiință prea trează pentru lumea în care trăiește, Octavian Șteflea este crud pedepsit, fiind ucis chiar de navetiștii cărora le luase apărarea. Călătoria lui Șteflea capătă valoare de simbol pentru o lume aflată în declin, iar dureroasele sale procese de conștiință sunt trăiri reprezentative pentru omul care trăiește în comunism.

O conștiință în căutare de sine împărtășesc și personajele din romanul *Ierarhii*, considerat roman cu valoare de parabolă. Pavel Mamina este protagonistul romanului, acesta este măcinat de obsesia de a fi trăit o viață neînsemnată, frustrările din trecut îi invadează prezentul și îl determină să accepte, fără a se gândi prea mult, propunerea lui Șipa și a lui Remus Porancea de a lucra la un mare proiect comun. Întâlnirile dintre cei trei alcătuiesc substanța unor pagini de

dezbatere pe marginea unor probleme mondiale: se discută despre o Teorie a centrelor, despre influenţa Nordului asupra Sudului, rolul bisericii catolice şi ascensiunea bisericii ecologiste, poluarea şi bomba atomică. Încercarea utopică de a deveni martori şi judecători ai trecutului şi ai prezentului e spulberată de moartea misterioasă a lui Remus Porancea şi de dispariţia bruscă a lui Pavel Mamina. Destinele lor amintesc de finalul tragic de care a avut parte protagonistul din romanul de debut al autorului, Octavian Şteflea, cei trei sunt pedepsiţi pentru că nu au înţeles că resemnarea şi supunerea în faţa cotidianului e unica soluţie de supravieţuire.

Cel de-al treilea roman al prozatorului, *Schimbarea la faţă*, e o scriitură în care firul epic nu mai curge ca în proza tradiţională, buclele memoriei sunt valorificate şi scriitura respectă forma unui jurnal care se pliază pe realităţile haotice ale vieţii cotidiene, în structura acestuia îşi găsesc rostul pagini desprinse, parcă, din tratate de sociologie. Structura de rezistenţă a romanului se realizează în jurul protagonistului Iuliu Bredea, un alt individ care trăieşte conştient drama propriei inadapării. Tânărul avocat constată că societatea în care trăieşte nu permite evoluţia nimănui. Cartea întâi se deschide cu vizita la pastorul evanghelic Reginald Weinhold, Iuliu Bredea se află acolo împreună cu proaspăta sa soţie şi se bucură de atmosfera bucolică şi liniştită a satului. Drumul către sat funcţionează ca o radiografie a societăţii rurale care s-a lăsat pradă delăsării, chiulul devenind o deviză comună. Astfel povestea conjugală rămâne în plan secund, mai valoroase şi mai consistente par a fi paginile în care se realizează o adevărată critică a societăţii prinse în năclăita banalitate. Cea de-a doua parte a romanului îl are în prim plan pe primarul oraşului care asemeni lui Visalon Pop se lasă măcinat de frica de a nu mai putea urca pe scara socială, frustrările sunt atât de puternice încât îi provoacă acestuia crize onirice copleşitoare care îi întunecă conştiinţa. Scriitura capătă astfel note de ambiguitate, povestea protagoniştilor construindu-se pe un teren mişcător. În partea finală a romanului protagonistul cunoaşte cea mai dureroasă înfrângere, e vorba despre procesul în care a încercat să-l apere pe Pătru Gheorghe. Idealistul Iuliu Bredea, reprezentant simbolic al luptei pentru dreptate este învins de firea pragmatică a lui moş Pătru care-şi câştigă iluzoria libertate, căci de o conştiinţă liberă nu se poate discuta, ungând pe cine trebuie. Protagonistul Iuliu Bredea reprezintă omul prins în capcana societăţii în care trăieşte, ceea ce nu îi permite accesul la împlinire, nici pe plan profesional, nici în plan intim, unicul refugiu rămânând visul.

Quo vadis Domine e titlul ultimului roman ce vede lumina tiparului în timpul vieţii autorului. Proza aşezată şi paginile de introspecţie sunt înlocuite de o structură epică captivantă, ipoteza realizării unei societăţi elitiste care ar avea capacitatea de a salva România în pragul erei post-decembriste suscită imaginaţia şi provoacă dispute variate în critica de receptare a operei. Romanul reuşeşte să illustreze întreg sistemul de orori pe care Securitatea îl declanşează: omul

obişnuit este manipulat cu uşurinţă de un discurs propagandistic la baza căruia se află minciuna, lipsa încrederii se întinde ca un mare rău ce cuprinde totul, poveştile de iubire şi relaţiile familiale stau prinse sub semnul provizoratului şi a ameninţării continue, pe un fond de totală sărăcie conştiinţele sunt mai uşor de mituit, iar degradarea emoţională atinge cote maxime. Personajul Dominic Vanga, tânărul intelectual apreciat pentru capacitatea discursului său de a mobiliza masele şi de a forma opinii, este închis şi mai apoi preluat de Securitate pentru a fi transformat într-un mare lider. Dintr-o închisoare de stat ajunge într-o temniţă a conştiinţei, trupul îi este mituit cu mâncare, cu iubire carnal, cu tot ceea ce îi este necesar pentru a nu-i mai folosi drept pavăză conştiinţei. În cel de-al doilea volum, Dominic reuşeşte să devină lider al unui grup de oameni aleşi, împreună organizează întâlniri, un simulacru al viitoarelor şedinţe parlamentare. Frica şi neîncrederea se instaurează în rândul celor aleşi, iar dispariţia lor misterioasă provoacă adevărate incursiuni în conştiinţa personajelor. Finalul nu se termină într-o notă glorioasă, dimpotrivă, Dominic Vanga află că libertatea pe care toţi o visează e una iluzorie, fiecare e prins într-o cursă periculoasă în care e vânat şi vânător, iar cursa nu se ştie câte generaţii va mai continua.

Opera lui Mihai Sin tratează tema îmbătrânirii şi a degradării fizice şi psihice căreia i se alătură imposibilitatea comunicării şi presiunea politicului, lăsând posterităţii o serie de proze cu o încărcătură epică ce se amplifică de la o operă la alta şi cu o galerie de personaje înzestrate cu o conştiinţă lucidă, amintind astfel de frământările unei întregi generaţii.

4.6. Gabriela Adameşteanu– în acest capitol mi-am propus o prezentare a romanelor *Drumul egal al fiecărei zile*, *Dimineaţă pierdută*, *Întâlnirea* şi *Provizorat*, şi am încercat să relievez particularităţile stilistice ale scriiturii fără a pierde din vedere fina graniţă ce se află între discursul ficţiunii şi cel al realităţii, autoarea reuşind să surprindă în paginile sale, fără să mizeze pe lirism şi melodramă, dimpotrivă, supunând realitatea unei analize crude şi minuţioase, existenţa văzută clipă de clipă.

În subcapitolul **4.6.1. Drumul egal al fiecărei zile – „Dar eşti atât cât te vede celălalt”** am urmărit parcursul protagonistei pe nume Letiţia, opera fiind o incursiune în sufletul tinerei care e nevoită să experimenteze stări sufleteşti intense declanşate pe de o parte de apariţia erosului şi suprimate de o societate setată să funcţioneze pe alte ritmuri, în dezacord cu ritmicitatea trăirilor interioare ale eroinei. În scriitura autoarei se resimt ecouri din proza Virginiei Woolf şi a Hortensiei Papadat Bengescu, realitatea fiind supusă unei priviri demitizante, obiective şi crude. Romanul se concretizează într-o monografie a lipsurilor şi a sărăciei, mediul provincial lăsat în urmă de tânăra Letiţia este înlocuit treptat de atmosfera Bucureştiului, de spaţiul căminului studentesc, la fel de auster şi lipsit de intimidare. *Drumul*

egal al fiecărei zile este o carte în care firul epic capătă substanță datorită relațiilor ce se țes între personaje. Letiția se definește și se construiește ca individualitate rezultată în urma unei sume de relații pe care le are cu celelalte personaje: mama sa, unchiul Ion, unchiul Biță, Petru Arcan, colegile din cămin. Ea nu se poate defini fără a-i aminti pe ceilalți. Până și tatăl său-personaj absent-contribuie prin dispariția sa la personalitatea Letiției, ea considerându-l sursa tuturor umilințelor la care familia sa a fost supusă. Prinsă într-un corset fizic (fiind înspăimântată de schimbările corporale aduse de adolescență) și social (normele impuse de societatea organizată ierarhic), Letiția se zbate și reușește în cele din urmă să se adapteze, potolindu-și idealismul înalt și frica de eșec.

4.6.2. Dimineață pierdută – odată cu acest volum artisticitatea scriiturii autoarei atinge desăvârșirea. Considerat una dintre marile realizări ale prozei românești contemporane, acest roman remarcabil aduce în galeria personajelor literaturii un personaj unic, aflată în ipostaza de narator-martor, Vica Delcă e o croitoreasă obișnuită care pleacă din cartierul ei mărginaș mânăta de nevoia de curiozități, de a afla vești, pentru a-și satisface apetitul pentru bârfă atât de mult dezvoltat în perioada în care a stat în preajma familiei Ioaniu. Personajul devine memorabil deoarece autoarea poate privi lumea prin ochii Vicăi Delcă, din perspectiva omului obișnuit, chinuit de neajunsuri și măcinat de frustrarea că alții au mai mult, astfel detaliile și micile evenimente sunt judecate și prezentate de o conștiință comună, în roman reflectându-se o imagine autentică a prezentului.

4.6.2.1. Amintirea – metodă de recuperare a timpului pierdut – În acest subcapitol am evidențiat importanța pe care o are fotografia, fiind folosită ca metodă de resuscitare a unei lumi apuse. Imaginile celor din fotografie sunt reînviată și completate, fiecăruia oferindu-i-se câte un subcapitol, volumul căpătând astfel o structură polifonică întreținută de perspectivele narative diverse. Romanul de familie se intersectează cu romanul de război iar prezentul capătă mai multă coerență sub lumina faptelor rememorate și commentate de cele două femei, Vica Delcă și Yvonne Scarlat. Existența se construiește prin limbaj, prin sporovăiala nesfârșită a celor două voci feminine, replicile lor rostite sau doar gândite reușesc să creeze iluzia unei vieți autentice.

4.6.2.2. Tehnici narrative– Jocul perspectivelor: în întregul roman personajele se construiesc prin raportare la celălalt, chiar dacă Vica Delcă e personajul central, iar comentariile sale furnizează lectorului imagini complexe despre lume, structura romanului este compozită, perspectivele narative se schimbă cu repeziune de la un capitol la altul, deseori același eveniment fiind prezentat din unghiuri diferite. Cele mai intime gânduri ale personajelor, mentalități, judecăți de valoare, biografii, toate se lasă descoperite într-o singură dimineață,

cititorul călătoreşte astfel cu Vica Delcă către familia Scarlat și îl însoțește pe fiecare personaj în trecutul său, având astfel acces la istoria pe cât de fărâmițată pe atât de plină de coerență a familiei.

4.6.3. Întâlnirea – constituie o scriitură în care autoarea tematizează obsesiva întoarcere cu fața spre trecut spre a înțelege mai bine cine suntem, de unde am plecat, pentru a ne afla rădăcinile și pentru a ne judeca pe noi înșine. Am considerat necesară realizarea unui subcapitol în care să evidențiez care au fost resorturile acestui roman amplu discutat, reluat, completat și reeditat la voința autoarei. În subcapitolul intitulat **4.6.3.1. Mărturisiri ale autoarei cu privire la scrierea romanului** am discutat despre felul în care meseria de jurnalist a influențat acest nou roman. Gabriela Adameșteanu mărturisește că practicarea jurnalismului i-a facilitat o mai bună înțelegere a lumii, i-a oferit o privire mult mai clară asupra mecanismelor sociale ale societății și i-a dezvăluit noi fețe ale realității pe care nu a ezitat în a le prelucra în romanul său.

4.6.3.2. O proză cu mecanisme la vedere – Romanul *Întâlnirea* se naște din rescrierea nuvelei cu același nume, este o proză inedită care își lasă la vedere tehnicile de scriitură, parcă chiar le afișează ostentativ, avem în față un alt tip de text ce se lasă descoperit din perspective diverse, naratorii, spațiile și perioadele prezentate alternează într-un joc ce îi lasă cititorului posibilitatea de a descoperi romanul progresiv, așteptând finalul pentru a așeza piesele în ordine, e vorba despre lectura a mai multor romane într-unul singur. Gabriela Adameșteanu e tentată să se reîntoarcă asupra textelor sale, romanul e reluat și republicat, valorificându-se astfel conștiința livrescă a prozatoarei.

4.6.3.3. *Intâlnirea* – un contract de lectură reînnoit – caracterul experimental al romanului pare să-și fi îndeplinit rolul, publicarea sa a fost posibilă în ciuda temei atât de delicate a exilului. Deoarece formula stilistică atât de savant construită nu-și mai avea rostul, autoarea și-a rescris textul fără ca destinele personajelor să suporte modificări substanțiale, nu apar elemente noi, cu excepția paginilor rezervate agenților de securitate care sunt mai clar conturați, sunt umanizați, prezența lor în text nu mai este redusă doar la redarea exactă a notelor informative, ei capătă consistență la nivel epic, fără să aibă efect asupra destinului celorlalte personaje. Traian Manu și soția sa Christa sunt două fețe ale unui Ulise modern care își caută centrul, vechea lor Ithacă (România sau Germania) pare să nu mai fie primitoare, pentru fiecare dintre ei adevărata întoarcere devine imposibil de realizat. Călătoria lui Traian spre centru devine prilej de realizare a unei atente radiografii a României comuniste, detaliile surprinse fiind rezultatul unui *mimesis-social*.

4.6.4. *Provizorat* – este ultimul roman semnat de autoare, conceput ca o completare a cărții de debut în sensul continuării cronologice a unor evenimente și al destinului

protagoniştilor, volumul valorifică la nivel tematic intimitatea cuplului în România socialistă, viaţa dublă şi compromisul tacit, cărora li se alătură tema scriiturii. Se activează un *mimesis al relaţiilor interumane* deoarece personajele nu se pot defini în afara relaţiilor care se instaurează între ei şi societate sau între ei şi ceilalţi. **4.6.4.1 Realitatea transformată în literatură** – Letiţia Branea devenită soţia lui Petru Arcan este protagonista romanului, scăpată de mediul claustrofob al provinciei, tânăra soţie nu-şi găseşte împlinirea, este zdrobită de atitudinea rece şi cicălitoare a soţului său Petru, om la rândul său frustrat de incapacitatea de a urca pe scara socială, de imposibilitatea de a pleca dincolo, de propria căsnicie care se apropie de ratare de la o zi la alta. Refugiul pe care ea îl află în braţele lui Sorin devine fragil şi provizoriu, singura evadare fiind jurnalul. Scrisul capătă astfel rol salvator, o scapă pe Letiţia de superficialitatea şi minciuna lumii în care trăieşte. Dacă în realitate ea e nevoită să se autocenzureze, în pagina de jurnal devine sinceră. Caietul Letiţiei e dovada transformării realităţii în literatură. **4.6.4.2. Relaţia Eu-Altul** – conform lui Bahtin, existenţa umană este dialogică şi implică două paradigme: eu-pentru sine şi eu-pentru altul. Cea de-a doua paradigmă, eu-pentru celălalt cunoaşte plenitudinea expresiei în întreaga operă a Gabrielei Adameşteanu, cu precădere în „Provizorat”, roman în care personajele se transformă într-un sistem de oglinzi în care fiecare îşi găseşte reflectată imaginea, o altă parte a sinelui. Maurice Merleau Ponty vede omul ca un nod de relaţii, într-un astfel de nod se transformă Letiţia, cea în fiinţa căreia se suprapun comportamentele şi reacţiile tuturor celor pe care îi întâlneşte. Letiţia Arcan e un personaj de o structură complexă în slujbă căreia s-au pus toate formele *mimesis*-ului: *mimesis al intimităţii*, *mimesis-ul social* şi *mimesis-ul relaţiilor interumane*. De altfel, toate personajele Gabrielei Adameşteanu capătă consistenţă prin raportarea la societate, la celălalt şi la sine.

4.7. Radu Mareş – e un autor care lasă posterităţii pagini de o mare complexitate artistică, în opera sa povestirea este ridicată la rang de artă, iar armonia frazei te copleşeşte prin ţesătura de detalii pe care o încorporează. Proza sa se dezvoltă pornind de la momente istorice decisive, e vorba despre apropierea de cel de-al doilea război mondial, viaţa trăită în plin comunism şi schimbările apărute în urma revoluţiei din 1989.

4.7.1. O proză a detaliului—Anna sau pasărea paradisului – în acest subcapitol am discutat despre cartea de debut a autorului Radu Mareş, considerată de vocile critice un volum de exerciţii stilistice. Limbajul de o puternică încărcătură lirică anticipează expresivitatea desăvârşită pe care autorul o valorifică în viitoarele sale opere. Firul epic poartă cititorul de la un palier temporal la altul, coerenţa este asigurată în prima parte a volumului de prezenţa protagonistului pe nume Aanei Gavril, tânărul al cărui destin pare înscris pe alte orbite, viaţa sa pare diferită de a celorlalţi, accidentul din copilărie în urma căruia i-au fost amputate câteva

degete constituind un prim semn. Destinul acestui personaj pare să-l fi fascinat pe autor deoarece va fi reluat și resemantizat în structura unui romanului intitulat *Când ne vom întoarce*. În partea a doua imaginea cheie e reprezentată de Anna, personaj și voce narativă care ne poartă printr-un labirint epic, într-o lume a teatrului în care personajele învață să-și joace rolul, sub fiecare mască aflându-se un suflet neîmplinit, care aspiră la mai mult.

4.7.2. *Caii sălbatici* – nașterea unei noi generații – spre deosebire de volumul de debut, romanul *Caii sălbatici* prezintă o structură epică cursivă, scrisul e ușor de urmărit, volumul fiind un *bildungsroman* al unei generații născute și crescute sub auspiciile aduse de perioada de tranziție, e vorba de anii de dinaintea „dezghețului”. Nota de unicitate este oferită de faptul că avem acces la pagini în care se dezvăluie felul în care se naște literatura, autorul se lasă descoperit în text și ne învață că lumea se lasă modificată de imaginație pentru a putea fi prinsă în sarcofagul paginii scrise. Literatura reînnoadă pactul cu realitatea, personajele Radu Panomarenco, Faust, Geo (Gheorghe Dabu) alături de narator sunt tinerii a căror viață este redată mimetic, prima parte a romanului având aspectul unei cronici a mediului universitar ardelenesc. În prima parte a romanului intitulată *Cenușa*, naratorul subiectiv se află într-o continuă stare de veghe, rolul său fiind acela de a aduna opinii, supoziții care, puse cap la cap, să-l conducă la adevărul existenței. În opinia mea, a reușit, capitolul *Cenușa* e o galerie de fotografii clare ale vieții studentești în care iubirea, lupta pentru a avea mai mult, delăsarea, pasiunea se regăsesc. Capitolul adună laolaltă o sumă de relații care construiesc imaginea unei lumi complexe care vorbește despre adevărul existenței. *Un șarpe în iarbă* și *Requiescat* sunt următoarele două părți ale romanului în care ipotezele formulate în timpul studenției sunt reluate și confruntate cu episoade din viața de zi cu zi. Tabloului celor cinci umaniști din primul capitol i se opune o radiografie a momentului prezent, ce începe cu luna octombrie a anului 1976. Lăsând în urmă anii studenției, fiecare luptă să-și găsească locul și să se definească ca individualitate. Cele mai multe detalii le aflăm despre însuși naratorul care ne dezvăluie într-o manieră subiectivă încercările pe care viața de învățător în ținutul Dobrogei i le-a adus, despre povestea de iubire dintre el și Nina, despre lupta pe care o duce zi de zi cu sine și cu ceilalți. Personajul Geo, cel care se declară a fi autorul *Cailor sălbatici*, ne dezvăluie viziunea scrisului său care își are izvorul în propriile experiențe, în propria generație. Iată că ficțiunea devine astfel un *mimesis* al realității trăite de fiecare om în parte, un *mimesis* al situațiilor, al trăirilor, al experiențelor, al vieții.

În următorul subcapitol al lucrării intitulat **4.7.3. *Pe cont propriu sau exhibiționism acceptat ca atare*** am ales să mă opresc asupra unui volum neconvențional, greu de etichetat deoarece respectă parțial structura unui jurnal, dar paginile sale sunt înțesate cu notații care pot

constitui de fapt o serie de răspunsuri pe care autorul le află pe parcursul a trei ani: „Un an”, „Încă un an”, „Alt an”. Volumul capătă valoarea unui crez artistic și moral al autorului, aflăm despre nevoia acestuia de a se reîntoarce la literatura marilor clasici ai lumii, promovează scriitura pluriperspectivistă, acceptă și consideră necesară inserția politicului în roman, în concepția sa dacă scriitura nu mimează realitatea ea se naște în vis, experiența onirică devine esențială, e adeptul unei scriituri curate care să nu îngreuneze romanul și discută despre nevoia imperioasă a stabilirii unei legături între schimbările din societate și literatură. Partea finală a volumului îl are în centru pe poetul Corneliu Popel, un tânăr autor aflat la început de drum artistic, dar ajuns prea devreme la finalul vieții. Intitulat sugestiv *Pe cont propriu*, este un volum care îmbină pagini de jurnal intim, facilitându-ne accesul la sensibilitatea și omenia autorului, dar care e dominat de paginile de jurnal de lectură ce cuprind opinii valoroase din punct de vedere estetic și al exegezei critice, facilitând astfel o mai bună cunoaștere și înțelegere a operei autorului.

4.7.4. Când ne vom întoarce – acest subcapitol este dedicat romanului *Când ne vom întoarce*, una dintre cele mai valorose scriituri lăsate de Radu Mareș. Studiul meu a avut în centru protagonistul care se remarcă prin ambiție și povestea de iubire văzută ca experiență definitorie și ca întâlnire dintre două civilizații cu bagaje culturale diferite. Complexitatea romanului oferă șansa unei lecturi ce se poate organiza pe mai multe niveluri.

4.7.4.1. Gavril M – dimensiunea mitică a bucovineanului – Reînviind perioada tulbure a anilor '30, acțiunea se desfășoară în Bucovina de Nord, o margine de lume unde tânărul inginer Gavril M. ajunge administrator al unei ferme pe care încearcă să o salveze din ghiarele paraginii. Înaintea sa au fost administratori Herr Franz și Wagner, un austriac pasionat de hulubi și un neamț școlit la Viena a cărui dispariție misterioasă încă nu a fost rezolvată. Tinerețea „domnișorului” instalat la fermă e primul motiv de dispută, structura sa psihologică atipică fiind greșit înțeleasă de oamenii locului. Muncitor și ambițios, dornic să învingă în lupta cu natura, Gavril M. îi câștigă simpatia bătrânului contabil Onofrei și îi determină pe ceilalți să-l respecte. Complexitatea personajului se datorează deselor incursiuni în trecutul acestuia, astfel aflăm că împărtășește o biografie comună cu un alt personaj al lui Radu Mareș prezent în volumul de debut, Aanei Gavril. Anii copilăriei bucovinene sunt caracterizați de o viață simplă, săracă, dusă într-un colț de lume unde totul se desfășura sub voia providenței. Paginile dedicate acestei perioade sunt încărcate de un realism crud. Învăluit de mic copil într-o umbră de misticism religios, viața sa e tulburată acum de vrăjile pe care țiganca Tina le face, tânărul nu știe alt mod de a cunoaște lumea, probabil de aceea e atât de descupănit de atmosfera obscură pe care Tina o creează. În următorul subcapitol intitulat **4.7.4.2. Katria – melanj civilizator**, mi-am oprit

atenția asupra Katriei, un alt personaj complex, Katria e viitoarea soție a tânărului Gavril, acesta o cunoaște încă din primele zile petrecute la fermă și este fascinat de curajul tinerei învățătoare de a călători neînsoțită pe luncile Nistrului. Povestea lor de iubire este una firească, două firi ambițioase, două destine puternice se împletesc fără a consuma prea mult din economia romanului, miza e reprezentată de realizarea veridică a unei lumi aflate în schimbare. Pregătirile complexe pe care Katria și familia ei le fac pentru a-l primi pe Gavril cum se cuvine sunt obiectul unui număr mai ridicat de pagini în comparație cu cele dedicate descrierii pasiunii dintre cei doi. Despre întâlnirea și confruntarea dintre două mentalități am discutat în subcapitolul intitulat **4.7.4.3. Gavril M și Katria**. Tatăl fetei, domnul Suhoverschi își exprimă fără ocolișuri ura pe care o are față de români, critică dur incapacitatea acestora de a se organiza și îi acuză de primitivism în gândire. Atmosfera din timpul mesei duminicale este încărcată, iar tensiunea crește în momentul în care Gavril M refuză o parte din bucate deoarece postește în urma unui legământ prin care a jurat că va restaura o biserică veche .

4.7.4.4. Niveluri de lectură– lupta dintre Mișcarea Legionară și adepții comunismului contribuie la crearea unui fundal politic neguros, istoria mică a noii familii Gavril-Katria se estompează și se destramă sub presiunea exercitată de contextul politic zbuciumat care lasă în urmă conștiințe schilodite și căruia cei doi îi devin victime. O întreagă comunitate se face vinovată de moartea a doi tineri ale căror comportamente și ale căror alegeri au fost prost interpretate, Katria purta doliu în cinstea bunicii sale, nu pentru că ar fi susținut ML, iar reconstruirea și sfîntirea bisericii cândva distruse e un gest firesc pentru un tânăr crescut cu frică și credință pentru Dumnezeu. Finalul tragic mă provoacă să consider scriitura un contra-basm în care eroul civilizator este pedepsit pentru îndrăzneala de a fi ieșit din rând. La nivel social , romanul relevă comuniunea dintre diferitele etnii, micile conflicte provocate de diferențele culturale și dorința țaranului de a se emancipa, de a cunoaște lumea.

Perspectiva narativă propusă este obiectivă, naratorul extradiegetic este un fin observator al mișcărilor personajelor sale. Fraza surprinde prin suplețea și elasticitatea specifice lui Radu Mareș, surpriza este lăsată la final: Tavi Vorobchievici, șeful de gară, cel care a reușit să se apropie cel mai mult de Gavril, se lasă descoperit în ipostaza naratorului, vinovat de tragedia celor doi, își ispășește pedeapsa făcându-le povestea cunoscută.

4.7.5. Deplasarea spre Roșu – atmosfera specifică zorilor anilor '90 este surprinsă cu măiestrie în structura epică a romanului scris la persoana I, într-o tehnică ce respectă traseul memoriei și numeroasele digresiuni, întoarceri în trecut și reveniri în prezent realizate de personajul-narator pe nume Romi. Scriitura livrescă se îmbină cu observațiile de un realism strict prin care autorul realizează o radiografie a vieții în comunism și a perioadei postdecembriste.

Trecutul și prezentul, Germania și România, tatăl și fiul, valoare și nonvaloare, sunt structuri duale care construiesc romanul.

4.7.5.1. Căminul de copii – terifiantele case de copii în care orfanii scheletici sunt înfometați au reprezentat subiectul de discuție în proza străină, motiv pentru care Alin Sârbu îl roagă pe Romi să scrie un articol prin care să mai „spele” imaginea creată a acestor cămine. Romi o cunoaște pe Diana, o tânără englezoaică aflată într-o misiune de voluntariat. Cei doi se apropie, iar camera burlacului Romi, părăsit de soția care a plecat alături de fiul lor în Germania, devine spațiu favorabil confesiunii. Prima impresie pe care România i-a lăsat-o Dianei e de un realism dureros, tânăra a fost profund mișcată de obsesia femeilor de a-și acoperi zâmbetul știrb cu mâna.

4.7.5.2. Romi și Grete – paralelismul spațiu deschis-spațiu închis continuă pe măsură ce Romi așterne în scrisoarea adresată fiului său detalii despre relația dintre el și Grete. Istoria personală, detaliile intime despre felul în care s-au cunoscut și s-au apropiat cei doi, relevă adevăruri despre istoria mare, despre mișcările politice, despre organigrama sofisticată și complexă a sistemului de pile din România comunistă. Celebra pată de la dosar nu lipsește, Grete are o conștiință stigmatizată de dispariția misterioasă a părinților săi, eveniment ce-i anihilează capacitatea de a lega prietenii și de a se simți liberă și în siguranță. Alături de Grete și cu sprijin financiar din partea cumnatului său Hans, Romi trăiește în anii '80 visul de a deveni proprietarul propriului apartament. Pentru englezoaica Diana, bucuria pe care un român al anilor '80 o trăia frenetic în mometul în care devenea proprietar, rămâne ceva de neînțeles. Continuând seria confesiunilor, Romi discută despre evenimentele ce au loc după anii '90, perioadă în care libertatea abia câștigată pare să fi condus la o stare de agitație continuă, de dezordine, de haos. Romi are șansa de a pleca în Germania, această vizită reprezintă o lecție despre civilizație, ordine, responsabilitate și discreție, o lecție aspră pe care prin Romi o primim și noi. Cele două lumi sunt puse față în față, amintindu-ne astfel de personajele Gabrielei Adameșteanu, Traian și Christa.

4.7.5.3. Istoria individuală – Istoria mare – scrisoarea pe care Romi o lasă fiului său funcționează ca o bună motivație romanescă, însă miza este mult mai mare, e vorba despre o scriitură care depășește rolul unei confesiuni tată-fiu, *Deplasarea spre roșu* e roman de tip frescă în care viața în România surprinsă spre finalul comunismului și în primii ani de democrație se lasă prinsă în ogindiri interioare și exterioare cu ajutorul cărora se realizează o imagine autentică a lumii.

În subcapitolul intitulat **4.7.6. Concluzii** am evidențiat importanța pe care raportul realitate-ficțiune o are în crearea unor opere în care cei trei colegi de generație reușesc să

cuprindă lumi de complexitate și forța celei reale. Literatura se naște ca rezultat al unui efort creator în slujba căruia se află instrumente derivate din antica noțiune de *mimesis*: *mimesis social*, *mimesis al intimității* și *mimesis al livrescului*. Să nu uităm că nici o proză nu e egală celeilalte, cum nici o conștiință artistică nu-și află un dublu identic, fiecare posedă propria pecete artistică și stilistică, însă cei trei autori lasă în urmă proze care au semnalmentele specifice aceleiași realități românești.

Capitolul 5 Tipologii/Strategii de prezentare în proza românească a anilor 80 – în acest capitol am analizat o parte dintre operele prozatorilor Mircea Nedelciu și Gheorghe Crăciun, plecând de la premisa că ambii prozatori se înscriu unei mișcări de înnoire a scriiturii, fenomenul sincronismului fiind specific generației optzeciste. În subcapitolul intitulat **5.1. Generația '80 și reabilitarea *mimesis*-ului** am discutat despre scriitura acestor autori văzută ca o șansă de reabilitare a noțiunii de *mimesis*, realitatea și ficțiunea contribuie la realizarea unui nou discurs literar ce poate fi explicat prin ceea ce eu numesc *experiment-mimesis*.

5.2. POSTmodernISMUL, portret al generației '80 – oportună mi se pare o discuție despre maniera în care postmodernismul se răspândește și se aclimatizează în decorul literaturii române. Corin Braga amintește de o serie de trăsături reprezentative cum ar fi antropocentrismul, tendința recuperatoare, valorificarea biografiei, dezvoltarea ludicului și a conștiinței parodice care conturează un portret-robot al mișcării. Publicul vizat nu este unul elitist, dimpotrivă, literatura proaspătă și inedită a acestor ani satisface gusturi și conștiințe artistice și morale variate.

În subcapitolul intitulat **5.3. Mircea Nedelciu** – am realizat o incursiune în opera autorului care s-a remarcat printr-o atitudine scriitoricescă vicioasă, scriitura sa este deschisă experimentului, iar pagina de literatură devine teren de desfășurare și valorificare a unui melanj stilistic, discursiv, temporal și spațial, volumele sale fiind caracterizate de o puternică forță de încifrare a mesajului care așteaptă să fie dezlegat de un cititor experimentat, cu minte abilă și capacitate intuitivă. Foarte interesant este faptul că scriitura de tip experiment nu-l îndepărtează pe autor de realitate, efectul este contrar, viața cotidiană se lasă descoperită pas cu pas în țesătura textului.

În partea tezei intitulată **5.3.1. Mircea Nedelciu „Mai realist decât realiștii”** am avut în vedere volumul de debut al autorului, *Aventuri într-o curte interioară*, prin publicarea acestuia în anul 1979, Nedelciu reușește să „spargă un întreg raft de clișee”, entuziasmându-i pe unii și iritându-i pe alții. Volumul este alcătuit din treisprezece proze care au ca temă comună prezentarea unei societăți a marginalului, este ilustrată *mimetic* lumea unei noi ordini sociale, în care găsim studenți, candidați la facultate, absolvenți, pictori, oameni care fac naveta de la sat la

oraş. Proza care deschide volumul cu titlu omonim are în centru doi studenţi, locatari ai unui internat, atmosfera austeră îi stigmatizează şi singurul lor refugiu rămâne evadarea într-o lume imaginară, mai bună, unde comunicarea nu le este refuzată. *Curtea de aer* prezintă povestea unor deţinuţi care se bucură de plimbările în aerul proaspăt de afară şi sunt însetaţi de aceeaşi dorinţă de evadare în imaginar, ilustrată aici printr-o acută sete de naraţiune. *Simplu progres* ilustrează cu măiestrie condiţia meschină a subordonatului nevoit să pună în aplicare un sistem absurd de reguli impuse de superiorul său. O figură memorabilă este aceea a lui Gioni Scarabeu, protagonistul prozei *8006 de la Obor la Dilga*. Rămas temporar fără vedere, superficialul Gioni are şansa de a-şi schimba felul în care judecă şi percepe lumea, îndrăgostit de vocea care îl îngrijeşte, Gioni o caută pe fată şi îşi trăieşte povestea de iubire. Lumea mică a unui sat din Bărăgan este prezentată în *Cocoşul de cărămidă*, prezenţa arpentorilor provoacă agitaţie în sufletele țăranilor speriaţi de teama de a fi deposedaţi de pământ. Jurnalul de front al caporalului Bobocică se lasă transformat în paginile de literatură autentică ale prozei *Istoria brutăriei nr.4*, iar istoria unei familii de la ţară în care naşterea unui copil nu provoacă schimbări în mersul firesc al lucrurilor e prezentată în proza intitulată *Un purtător de cuvânt*. Personajele din prima proză, Pictorul şi Americanu sunt reluate în *Excursie la câmp*, iar proza *Cădere liberă în câmpul cu maci* prezintă povestea a două fete muncitoare în fabrică, a căror viaţă aşezată sub semnul provizoratului se zbate între muncă, neajunsuri şi poveşti de iubire neîmplinite. În timp ce proza *Zgomote, locuri, interferenţe* are o structură experimentalistă, proza *O traversare* se deschide cu pasaje în care lectorul primeşte sfaturi utile în receptarea paginii scrise. *Marie-France în Piaţa Libertăţii* e povestea unei franţuzoaice venite în România pentru a realiza fotografii în care să surprindă elemente de arhitectură originale. Proza care încheie volumul, *Călătorie în vederea negaţiei*, prelucrează ca şi proza *Curtea de aer*, un episod din viaţa autorului. De altfel, autorul se lasă descoperit în text, întregul volum de proze fiind rezultatul unui dialog cu lumea.

5.3.2. Zmeura de câmpie – e un roman cu o construcţie captivantă în care autorul experimentează, valorificând diverse forme discursive ale epicului (epistolă, caiet de regie, jurnal), rezultatul fiind un volum complex, reprezentativ pentru textualismul însuşit de proza anilor '80. E un roman al microanalizei existenţei cotidiene a marginalilor Zare, Grintu şi Gelu care devin pe rând avatari ai naratorului. Cei trei sunt oameni de rădăcină, trecutul lor comun de copii orfani îi determină acum să devină „arheologi” ai propriilor istorii de familie, prin redescoperirea identităţii învaţă să înţeleagă lumea în care trăiesc, pe parcursul întregului roman viaţa se lasă investigată şi explicată.

5.3.3. Tratament fabulatoriu – Romanul este o investigaţie a realităţii, rezultatul final poate fi considerat o alternativă ficţională a cotidianului, a lumii contemporane. În *Tratament*

fabulatoriu descoperim un construct care însumează o formă finală a tuturor experimentelor, jocurilor, frământărilor și căutărilor autorului. Volumul se remarcă prin *Prefață*, construită ca o diversiune pentru cenzori, prefața devine spațiul în care, printr-un limbaj academic, se discută despre marile probleme ale literaturii, „înțesată de adevăruri enunțate cu morgă, mi se pare o excelentă autopastișă, o probă de *manierism* marcând despărțirea de textualism (...)”¹⁰ Romanul se construiește în jurul protagonistului Luca, un tânăr neîmplinit în iubire care ajunge să lucreze în Fuica și încearcă să se integreze în cercurile sociale ale Bucureștiului. Cu greu face față unei lumi în care nimic nu e ceea ce pare, în casa doctorului Abraș descoperă faptul că tot ceea ce e interzis poate fi obținut „pe sub mână”, că rigorilor sociale li se opune libertinajul care se desfășoară nestingherit sub adăpostul intimismului specific vieții de familie. În cercurile mici pornirile instinctuale nu mai sunt cenzurate, fiecare se leapădă de masca pe care zi de zi o poartă cu atâta prefăcătorie pe stradă, la serviciu, în societate, afară. Evadarea pe care Luca o descoperă în familia Abrașilor este completată de irumperea imaginarului în real, utopia „falansterului” reprezentând o altă modalitate diferită de a aplica un „tratament fabulatoriu” realității adevărate.

5.3.4. Zodia scafandrului – acest ultim roman marchează trecerea scriitorului de la formula textualistă la valorificarea biografiei, de la microrealism la simbolic și de la scriitura subversivă la cea cu explicite discuții realizate pe marginile politicului. Diogene Sava ilustrează tipologia omului nevoit să trăiască și să evolueze într-o lume dictatorială, în care cele mai banale activități pot fi greșit interpretate. Eroul nedelcian amintește de tinerii din proza de debut a lui Radu Mareș. Ambii prozatori reușind să lase posterității opere simbolice pentru existența în comunism.

În subcapitolul intitulat **5.4. Gheorghe Crăciun** mi-am propus să evidențiez noutatea pe care opera prozatorului o aduce în spațiul prozei românești, plecând de la premisa că opera sa dă posibilitatea noțiunii de *mimesis* să-și dovedească încă o dată validitatea, dar și forța creatoare.

5.4.1. Mimesis sau „literatura ca scriere de sine” – titlul acestui subcapitol concentrează o formulă a scrisului prozatorului optzecist care își concepe arta ca o reprezentare veridică a lumii din jurul său căreia i se alătură o bună cunoaștere a mecanismelor literaturii, ceea ce îi permite textului să valorifice texte preexistente, lumi deja create.

5.4.2. Acte orginale. Copii legalizate – încă din prima sa scriere autorul abandonează omnisciența și se lasă cuprins în text cu ajutorul lui Vlad Ștefan și al lui Octavian Costin, cele două personaje cu funcție narativă participă în mod diferit, dar în aceeași măsură, la constituirea celor treisprezece capitole ale textului. Realitatea surprinsă fotografic de Vlad Ștefan este completată de percepția mult mai complexă a lui Octavian care se folosește de toate

¹⁰ Irina Petraș, *Literatura română contemporană*, (București, Ed. Ideea Europeană, 2008), p.626

disponibilităţile şi resursele trupului său pentru a înţelege lumea. „Copia legalizată” astfel obţinută devine reprezentarea fidelă a lumii reale în pagina de literatură.

5.4.3. *Compunere cu paralele inegale* – cel de-al doilea roman al scriitorului prezintă o structură tip modular, cu piese intersanjabile, mişcare ce nu afectează semantica operei. Romanul alternează „epurele pentru Longos” (replici la întâiul roman european, *Dafnis şi Cloe*,) cu bucăţi de jurnal, improvizaţii, arhive de cuvinte şi expresii, „compuneri libere” şi nu în ultimul rând o importantă addenda metatextuală. Dafnis şi Cloe nu sunt numai personajele unei naraţiuni cu accente inimitabile de pastorală, ci şi replica la un anume tip al erosului şi la funcţia acestuia care se modifică în trecerea de la o societate la alta. Pastorală reprezintă o revelaţie a iubirii împlinite, în timp ce episoadele contemporane aduc în prim plan cupluri care caută împlinirea amoroasă, iubirea este devalorizată până la grotesc, acest sentiment este lipsit de vitalitate şi dă naştere unor cupluri surogat care devin copii diluate ale cuplului antic.

Originalitatea volumului rezidă în construcţia sa duală care stimulează cititorul şi îl obligă să refacă cel două lumi prezentate în antiteză: pe de o parte, se reia romanul antic al lui Longos, completat cu elemente de decor, iar pe de altă parte, ni se povesteşte clar, concis, fără metafore o serie de întâmplări obişnuite, rupte din cotidian. Autorul realizează astfel o proză bogată în senzaţii fiind rezultatul unui *mimesis* al prezentului, dar şi o proză care resuscitează în paginile sale o lume apusă prinsă într-un text deja existent, literatura justificându-se astfel ca rezultat al unui *mimesis* al unei forme de artă anterioare. Opera lui Gheorghe Crăciun devine astfel scriere despre lume şi scriere despre literatură.

5.4.4. *Frumoasa fără corp* – prin intermediul celui de-al treilea roman al său, prozatorul Gheorghe Crăciun ne arată din nou cum literatura permite revenirea la real prin recuperarea livrescului, *Frumoasa fără corp* fiind în acelaşi timp un roman de dragoste, dar şi un roman despre literatura care a avut ca temă iubirea. Personajele feminine par a fi coborâte din prozele lui Holban sau Ibrăileanu, motivul livresc al manuscrisului găsit face directe trimiteri la tehnica jurnalului utilizată în prozele lui Camil Petrescu, aşternuturile albe care-l trimit pe narator în trecut ţin locul madelainei lui Proust, iar incipitul şi exitusul care oferă romanului structura unui corp sferoid îl amintesc pe Rebreanu. Volumul prelucrează tehnici de scriitură renumite şi se prezintă într-o structură polifonică în care personajele devin avatari ai feminităţii şi ai masculinităţii şi au capacitatea refacerii lumii prin simţuri. Viaţa este reprezentată în literatură prin *mimesis-ul senzorialului*, personajele crăciuniene simt mai mult decât trăiesc şi înţeleg, totul se traduce prin trăire corporală, prin capacitatea trupului de a percepe lumea. Imaginea astfel obţinută atinge culmile autenticităţii, căci e mai lesne a modela conştiinţe decât a cenzura mişcările trupului. Formaţia de teoretician al literaturii nu trece neobservată, în ultimul capitol al

romanului vocea autorului se inserează în formă nemediată în text și explică modul în care scrie, tehnicile pe care le uzitează.

5.4.5. *Pupa russa* – Imaginea păpușilor rusești cu toată gama de conotații pe care le cuprinde este, după cum sugerează și titlul, imaginea cheie a romanului care poate fi urmărit și analizat în funcție de două mari planuri pe care le deschide: poate fi văzut ca un roman cu o viziune realistă care are în centru personajul Leontina Guran a cărei transformare are loc sub auspiciile regimului comunist, în timp ce un număr de zece texte introduse cu măiestrie în marele text al romanului conturează istoria regimului totalitar de la nașterea sa până la revoluția din 1989. Destinul Leontinei Guran se derulează într-un fundal cenușiu, parcursul său se înrudește cu cel al Letiției din proza Gabrielei Adameșteanu. Gheorghe Crăciun se dovedește a fi un bun cunoscător al psihologiei feminine și construiește un personaj după chipul și asemănarea femii din realitatea acelor ani, urmărind etapele pe care le parcurge eroina, putem reface în ritm cu lectura, o radiografie a cotidianului României comuniste. În mod evident, miza romanului presupune mai mult de atât, pasajele redactate în limba de lemn specifică comunicărilor de partid, au meritul de a prezenta ideologia aberantă, golită de sens a ceaușismului.

5.4.6. *Femei albastre* – Tema căutării sinelui, a restabilirii propriei identități este reluată și în volumul publicat postum, la conținutul căruia autorul lucra când s-a stins. Destinul personajelor e proiectat pe un fundal nou, e vorba despre schimbările istorice majore survenite odată cu eliberarea de sub comunism. Naratorul, „un eu lipsit de nume”, își definește existența prin raportare la alteritate, în special prin raportare la prezențele feminine din viața sa, profită de ipostaza soțului părăsit și se deschide unui șir de experiențe erotice, atitudinea sa este în asonanță cu dezordinea unei lumi care nu știe cum să-și trăiască libertatea. La polul opus întâlnim cuplul Mia-Barbu, povestea de iubire a celor doi nu a fost afectată de mișcările politicului și ale socialului, dovadă că iubirea adevărată nu e un sentiment care se destramă de fiecare dată și că moralitatea nu a dispărut definitiv. Pe parcursul romanului putem observa două atitudini distincte de înțelegere și reprezentare a realului, există o privire care pătrunde în lumea interioară a trăirilor personajelor și o privire fixată asupra lumii exterioare, prin care aflăm fundalul politic și social în care se derulează toate aceste căutări ale sinelui.

5.5. *Mircea Nedelciu și Gheorghe Crăciun* – Conștienți de artificialitatea prozei și de convențiile pe care le utilizează, ambii prozatori reușesc să reproducă în operele lor fragmente de existență autentică, e vorba despre reprezentări veridice, rezultate a reînțoarcerii literaturii cu fața către concretul existenței. Ambii prozatori scriu o operă care se intersectează în punctul recuperării realității și se individualizează prin gama de procedee scripturale pe care fiecare le

valorifică. Consider că noţiunea de *experiment-mimesis* traduce cel mai bine raportul ce se instaurează între realitate-cultură-ficţiune.

Capitolul 6 Puncte comune în prozele discutate – În această parte a tezei mi-am propus să reiau definierea raportului realitate ficţiune şi am constatat, de această dată pornind atât de la operele prozatorilor şaptezecişti cât şi de la volumele semnate de autorii optzecişti, că cei cinci prozatori împărtăşesc nevoia comună de a se raporta la real, în laboratorul lor artistic se poate identifica preocuparea pentru banalul cotidian, pentru faptul anodin şi pentru background-ul politic, operele lor fiind rezultatul unui *mimesis al intimităţii* şi al unui *mimesis al socialului şi al politicului*. Eroii Gabrielei Adameşteanu şi ai lui Radu Mareş îşi caută identitatea prin continua raportare la celălalt, *mimesis-ul relaţiilor interumane* devedindu-şi capacitatea de a genera pagini definitive pentru prezentarea mişcărilor din psihicul protagoniştilor. Realitatea se lasă surprinsă în manieră fotografică ceea ce mă îndreptăţeşte să discut despre un *mimesis fotografic* întâlnit în operele lui Gheorghe Crăciun şi ale lui Mihai Sin, autori care suprasolicită detalii mărunte, care nu întăresc firul epic, dar sporesc autenticitatea. Acestor categorii mimetice li se adaugă *mimesis-ul livrescului*, valorificat atât în proza crăciuniană cât şi în operele semnate de Radu Mareş şi Mircea Nedelciu, *mimesis-ul experiment*, specific literaturii optzeciste şi *mimesis-ul senzorial* intuit de Mihai Sin prin valorificarea simţului olfactiv, dar ridicat la rang de artă a percepţiei în proza lui Gheorghe Crăciun.

Concluzii – De la literatura ca ficţiune, la lumea este ficţiune, lumea înconjurătoare poate fi văzută ca un reflex al ficţiunii şi nu invers. Realitatea naturală şi realitatea creată artificial sunt două noţiuni care ar putea descrie lumea contemporană. Mai mult decât oricând, sensul platonician al termenului de *mimesis* pare adecvat pentru a defini formula aleasă de postmoderni. Până la urmă, toate ficţiunile cuprind în ele urme ale realităţii şi ale imaginaţiei în egală măsură. Proza oferă cititorului oportunitatea de a participa la o continuă descoperire a cotidianului. Scriitorul percepe realitatea aşa cum este ea, deşi atât scriitorul cât şi cititorul ştiu că literatura există în virtutea unui „contract” ficţional care prevede rolul esenţial pe care îl are imaginaţia. Traseul viaţă-ficţiune presupune un du-te vino continuu ceea ce provoacă schimbări la nivelul noţiunii de *mimesis*. Astfel sensul noţiunii nu este anulat ci mai degrabă îmbogăţit, completat. Prin imitare, atât viaţa cât şi ficţiunea, se dezvoltă concomitent. De fapt, noi toţi, încă din primele clipe de viaţă, funcţionăm prin procesul de imitare.

Consider că nici o nouă formulare a *mimesis*-ului nu e menită să le excludă pe cele mai vechi, însă noile sale interpretări au rolul de a influenţa întreaga istorie a evoluţiei noţiunii şi ne sileşte să ne dăm seama de multiplele posibilităţi de interpretare ale acesteia. Prozatorii anilor '70 şi cei ai anilor '80 au reuşit să refacă pactul cu Balzac, literatura lor devine o lume suverană

de posibilități stilistice și estetice, dar foarte importantă rămâne relația cu lumea reală. Saturați de minciuna și de utopia politică, literatura valorifică realitatea anodină și devine un refugiu al conștiinței sociale care, în mod evident, nu exclude conștiința estetică. Ceea ce doresc să evidențiez e faptul că literatura nu se ferește în a exprima adevărurile vieții fie că acest lucru se realizează printr-o descriere detaliată a banalului, printr-o atentă interogare a evenimentului, prin realizarea unor personaje mari, reprezentative pentru o anumite tipologie, prin arta povestirii sau prin arta transcrierii senzorialului, prin realizarea unor experimente literare care în ciuda senzației de artificialitate conduc la o incisivă acaparare a realului.

Bibliografie selectivă

A. Corpus de opere literare

- Adameşteanu G. *Dimineaţă pierdută*, Editura Polirom, Iaşi, 2011.
- Adameşteanu Gabriela, *Întâlnirea*, Editura Polirom, Iaşi, 2013.
- Adameşteanu Gabriela, *Provizorat*, Editura Polirom, Iaşi, 2011.
- Adameşteanu Gabriela, *Dimineaţă pierdută*, Editura Gramar, Bucureşti, 1997.
- Adameşteanu Gabriela, *Drumul egal al fiecărei zile*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1975.
- Adameşteanu Gabriela, *Drumul egal al fiecărei zile*, Editura Polirom, Iaşi, 2008.
- Adameşteanu Gabriela, *Întâlnirea*, Editura Polirom, Iaşi, 2003.
- Crăciun Gheorghe, *Frumoasa fără corp*, Ed. Art, Bucureşti, 2007.
- Crăciun Gheorghe, *Pupa russa*, Editura Art, Bucureşti, 2007.
- Crăciun Gheorghe, *Acte originale, copii legalizate*, Editura Cartea românească, Bucureşti, 1982.
- Crăciun Gheorghe, *Compunere cu paralele inegale*, Editura Cartea românească, Bucureşti, 1988.
- Longos, *Daphnis și Chloe*, Editura Mondero, Bucureşti, 1997.
- Mareş Radu, *Anna sau pasărea paradisului*, Editura Dacia, Cluj, 1972.
- Mareş Radu, *Caii sălbatici*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981.
- Mareş Radu, *Când ne vom întoarce*, Editura Polirom, Iaşi, 2015
- Mareş Radu, *Deplasarea spre roşu*, Editura Polirom, Iaşi, 2012.
- Mareş Radu, *Pe cont propriu*, Editura Dacia, Cluj, 1986.
- Mircea Nedelciu, *Aventuri într-o curte interioară*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1979.
- Mircea Nedelciu, *Aventuri într-o curte interioară*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2014
- Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2016.
- Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie*, Ed. Militară, Bucureşti, 1984
- Mircea Nedelciu, *Zodia scafandrului*, Editura Compania, Bucureşti, 2000
- Sin Mihai, *Rame și destin*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1989
- Sin Mihai, *Aşteptând în linişte*, Editura Dacia, Bucureşti, 1973.

- Sin Mihai, *Bate şi ți se va deschide*, Editura Dacia, Cluj, 1991.
- Sin Mihai, *Ierarhii*, Editura Mihai Eminescu, Bucureşti, 1981.
- Sin Mihai, *Quo vadis, Domine?*, Editura Nemira, Bucureşti, 2007.
- Sin Mihai, *Schimbarea la faţă*, Editura Albatros, Bucureşti, 1990.
- Sin Mihai, *Terasa*, Editura Mihai Eminescu, Bucureşti, 1979.
- Sin Mihai, *Viaţa la o margine de şosea*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1975.

B. Dicţionare şi istorii literare

- Alberes Rene Marie, *Istoria romanului modern*, Editura Pentru literatură, Bucureşti, 1968
- Lovinescu Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, Editura Litera, Chişinău, 1998.
- Micu Dumitru, *Istoria literaturii române de la creaţia populară la postmodernism*, Editura Saeculum, Bucureşti, 2000.
- Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicţionarul esenţial al scriitorilor români*, Editura Albatros, Bucureşti, 2000
- Ştefănescu Alex, *Istoria literaturii române contemporane, 1941-2000*, Editura Maşina de scris, Bucureşti, 2005.
- Ulici Laurenţiu, *Literatura română contemporană*, volII, Editura Eminescu, Bucureşti, 1995.

C. Critică, istorie şi teorie literară

- Adrian Lăcătuş, *Sensul experimentului în literatura lui Gheorghe Crăciun*, Andrei Bodi, Georgeta Moarcăs, *Trupul şi litera. Explorări critice în biografia şi opera lui Gheorghe Crăciun*, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2012.
- Alex Preminger, O.B. Hardison, Frank J. Warnke, *The Princeton handbook of poetic terms*, Editura Princeton University Press, New Jersey, 1986.
- Alexandru Muşina, *Şase cuvinte cheie pentru proza lui Gheorghe Crăciun*, în Andrei Bodi, Georgeta Moarcăs, *Trupul şi litera. Explorări critice în biografia şi opera lui Gheorghe Crăciun*, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2012.

- Andrei Bodiou , Georgeta Morcăş, *Trupul și litera, explorări critice în biografia și opera lui Gheorghe Crăciun*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012.
- Aristotel *Poetica*, Editura I.R.I, București, 1965.
- Axinte Șerban, *Gabriela Adameșteanu, Monografie, antologie comentată, receptare critică*, Editura Tracus Arte, București, 2015.
- Boia Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*, Editura Humanitas, București, 1998.
- Braga Corin, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*, Editura Polirom, Iași, 2007.
- Brian Mc. Hale, *Postmodernist Fiction*, Editura Methuen, Londra, 1987
- Buffiere Felix, *Miturile lui Homer și gândirea greacă*, Editura Univers, București 1987.
- Cărtărescu Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 2010.
- Compagnon Antoine, *Cinci paradoxuri ale modernității*, Editura Echinox, Cluj, 1998.
- Compagnon Antoine, *Demonul teoriei*, Editura Echinox, Cluj-Napoca 2007.
- Cosma Anton, *Romanul românesc contemporan*, voll, Editura Eminescu, București, 1988.
- Crăciun Gheorghe, *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice*, Editura Paralela 45, Pitești, 1999.
- Crăciun Gheorghe, *Introducere în teoria literaturii*, Editura Magister, Braşov, 1997.
- Duda Gabriela, *Introducere în teoria literaturii*, Editura All, București, 2006
- Dumitru Pipidi, *Formarea ideilor literare în Antichitate*, Editura Polirom, București, 1972.
- Florica Teodoriuc, *Femeia fără destin*, în Andrei Bodiou, Georgeta Moarcăş, *Trupul și litera. Explorări critice în biografia și opera lui Gheorghe Crăciun*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012.
- Francis Stephen Halliwell, *The aesthetic of mimesis*, Editura Princeton University Press, USA, 2002.
- Genette Gerard, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, Editura Univers, București, 1994.
- Hal Foster, *Anti Aesthetic Essay on postmodern Culture*, Editura By Press, Washington, 1983.
- Hans-Georg Gadamer, *Adevăr și metodă*, Editura Teora, București, 2001.
- Henry Markiewicz, *Conceptele științei literaturii*, Editura Univers, București, 1988.
- Hutcheon Linda, *Poetica Postmodernismului*, Editura Univers, București, 1988.

- Ileana Botescu Sireşteanu, *cap. Mimesis personal (Private mimesis)*, în Andrei Bodi, Caius Dobrescu (coord.), *Repertor de termeni postmoderni*, Editura Universităţii Transilvania din Braşov, Braşov, 2009.
- Ilie Rodica, Lăcătuş Adrian, Bodi Andrei, *Legitimarea literaturii în secolul XX European*, Editura Universităţii Transilvania, Braşov, 2010.
- Ingarden Roman, *Studii de estetică*, Editura Univers, Bucureşti, 1978.
- Ioan Holban, *Proza română contemporană, vol. 2.*, Editura Achibooks, Iaşi, 2008.
- Ioan Holban, *Profiluri epice contemporane* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987.
- Iona Paula Armăsar, *Vârstele comunismului în păpuşile Matrioşka în romanul Pupa rusa de Gheorghe Crăciun*, în: Andrei Bodi, Georgeta Moarcă, *Trupul şi litera. Explorări critice în biografia şi opera lui Gheorghe Crăciun*, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2012.
- Ivănescu Ruxanda, *Utopie şi ficţiune*, în: Andrei Bodi, Georgeta Moarcă, *Trupul şi litera. Explorări critice în biografia şi opera lui Gheorghe Crăciun*, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2012.
- Lefter Ion Bogdan, *7 postmoderni: Nedelciu, Crăciun, Muller, Petculescu, Gogea, Danilov, Ghiu*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2010.
- Lefter Ion Bogdan, *Postmodernism*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 2000.
- Lodge David, *The Dialogic Imagination*, Editura Texas Press, Londra, 1981.
- Lubomir Dolezel, *Poetica Occidentală*, Editura Univers, Bucureşti, 1998
- Meyer Howard Abrams, *Doing things with texts. Essay in Criticism and Critical theory*, Editura Norton Company, New York, 1989.
- Mihail Bahtin, *Probleme de literatură şi estetică*, Editura Univers, Bucureşti, 1982.
- Murray Krieger, *Teoria criticii*, Editura Univers, Bucureşti, 1982.
- Muşat Carmen (1998): *Perspective asupra romanului românesc postmodern şi alte ficţiuni teoretice*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 1998.
- Oţoiu Adrian, *Trafic de frontieră. Proza generaţiei '80*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 2000.
- Pat Waugh, *Practicing Postmodernism, Reading modernism*, Editura Routledge, Londra, 1993.
- Pavel Toma, *Lumi Ficţioanale*, Editura Pentru Literatură, Bucureşti, 1968.
- Petraş Irina, *Oglina şi drumul Prozatori contemporani*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 2013.
- Petre Isachi, *Anotimpurile romanului*, Editura Plumb, Bacău, 1997.

- Petrescu Liviu, *Poetica Postmodernismului*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 1998.
- Robert Alter, *Mimesis and the motive for fiction*, Triquarterly, 1978 *apud* Brian McHale, *Ficţiunea postmodernistă*, Editura Polirom, Iaşi, 2009.
- Samuel Taylor Coleridge, *Biographia Literaria or Biographical sketches of my literary life*, Editura Curtis, Printer, Camberwell, London, 1817.
- Şerban Axinte, *Gabriela Adameşteanu*, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2015.
- Simuţ Ion, *Literaturile române postbelice*, Editura Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017.
- Spăriosu Mihai, *Resurecţia lui Dionysos*, Editura Univers, Bucureşti, 1997.
- Spiridon Monica, Lefter Ion Bogdan, Crăciun Gheorghe, *Experimentul literar românesc postbelic*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 1998.
- Spiridon Monica, *Principii de semiotică a culturii*, Editura Universităţii Bucureşti. Bucureşti, Facultatea de litere, 2004.
- Todorov Tzvetan, *Introducere în poetică*, Editura Univers, Bucureşti, 1981.
- Ursa Mihaela, *Gheorghe Crăciun, monografie*, Editura Aula, Braşov, 2000.
- Valeriu Cristea, *Modestie şi orgoliu*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1984.
- William Wordsworth, *The Major Works*, Editura Oxford University Press, *New York*, 2000.
- Wladyslaw Tartakiewicz, *Istoria celor şase noţiuni*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1981.
- Wolfgang Kayser, *Die Wahrheit der Dichter*, Editura Univers, Bucureşti, 1959.
- Xenofon, *Amintiri despre Socrate*, Editura Univers, Bucureşti, 1987.
- Zola Émile, *Le roman experimental*, Editura Charpentier, Paris, 1880.

D.Lucrări generale

- Karl Marx, *Manuscrise economic-filosofice din 1844*, Editura Politică, Bucureşti, 1987.
- Noica Constantin, *Devenirea întru fiinţă*, voll, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981.
- Norman Manea, *Pe contur*, Editura Polirom, Iaşi, 2014.
- Petraş Irina, *Literatura Română Contemporană*, Editura Ideea Europeană, Bucureşti, 2008.
- Pierre-Joseph Proudhon, *Principiul artei şi destinaţia ei socială*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1987.
- Ponty Maurice Merleau, *Fenomenologia percepţiei*, Editura Aion, Oradea, 1999.

Simuț Ion, *Reabilitarea ficțiunii*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004.

Wolfgang Iser, *The Fiction and the Imagery*, Editura The Johns Hopkins University press, Londra, 1993.

Wolfgang Kayser, *Die Wahrheit der Dichter*, Editura Univers, București, 1959.

E. Studii, interviuri și articole din periodice

Adrian Dinu Rachieru, *Convorbiri Literare*, 21 mai, 2016

Adrian Lăcătuș, Sensul experimentului în literatura lui Gheorghe Crăciun apud Andrei Bodi, Georgeta Moarcăș, *Trupul și litera, explorări critice în biografia și opera lui Gheorghe Crăciun*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012.

Alexandru Goldiș, *Romanul „nescris” al Gabrielei Adameșteanu*, în *Cultura literară*, Nr. 283 din 22 iulie, 2010

C. Stănescu, *Luceafărul*, 20 septembrie, 1975, preluat din Dosarul de presă dedicat volumului Gabrielei Adameșteanu, *Dimineață pierdută*, pag. 341, Iași, Editura Polirom, 2008

Crăciun Gheorghe, *Romancierii români vor lipsi de la integrarea în Europa*, în „Vatra”, nr. 1-2/2005, p. 16

Daniel Cristea Enache, *Radu Mareș în memoriam*, *Revista Steaua*, anul LXVII, Nr.4.(810) aprilie 2016, p13

Marius Chivu, *Dilema Veche*, nr. 450, 27 septembrie-3 octombrie 2012

Mircea Mihăieș, interviu, *Cu prozatorul Mircea Nedelciu* în *Orizont*, Timișoara, anul XXXVII, nr.39 (1023), 26 septembrie 1986, p.7

Mircea Nedelciu, *...Dacă vorbim strict de știința de a scrie...*, Interviul consemnat de Petru Cimpoieșu, în *Ateneu*, Bacău, anul 21, nr.2 (171), februarie 1984, pp.8-9

Monica Lovinescu, 16 martie, 1990, articol preluat din Dosarul de presă dedicat romanului Gabrielei Adameșteanu, *Întâlnirea*, Iași, Editura Polirom, p.314, 2003.

Valeriu Cristea, *O dimineață de o sută de ani*, *România literară*, 6 septembrie, 1984

F. Referințe web

Corin Braga, în „Echinox”, nr. 6-7-8-9/1995, <http://revistaechinox.ro/2011/10/1995-corin-braga-postmodernismul-literar-romanesc-batalia-dintre-generatii-goldmine>,

accesat în 20.08.2015

Dinițoiu Adina., *Mircea Nedelciu în Zodia scafandrului*, în „Observatorul Cultural”, nr.277/iulie2005, http://www.observatorcultural.ro/Mircea-Nedelciu-in-zodia-scafandrului*articleID_13547-articles_details.html , accesat în 20.08.2015

http://www.observatorcultural.ro/Mircea-Nedelciu-in-zodia-scafandrului*articleID_13547-articles_details.html , accesat în 20.08.2015

Muşat Carmen, *Cerebralitatea senzorială a unui scriitor de cursă lungă*, în Observatorul cultural nr.329/13 iulie 2006 <http://www.observatorcultural.ro/articol/cerebralitatea-senzoriala-a-unui-scriitor-de-cursa-lunga-2/> , accesat 13. 07. 2016

Andrei Bodi, Un interviu, în „Interval” (<http://interval.tripod.com/04-98/nedelciu.html>), accesat în 20.08.2015

Valeriu Bârgău, *Dialog cu prozatorul Mircea Nedelciu*, în Tribuna, anul XXXI, Nr. 5 (1571), 29 ianuarie 1987, p. 5) (<http://atelier.liternet.ro/articol/480/Ion-Bogdan-Lefter/Mircea-Nedelciu-un-prieten.html>), accesat, 7.07. 2017, ora 23:17

<http://atelier.liternet.ro/articol/480/Ion-Bogdan-Lefter/Mircea-Nedelciu-un-prieten.html>), accesat, 7.07. 2017, ora 23:17

Adrian Goldiș, *Romanul „nescris” al Gabrielei Adameşteanu*, în Cultura literară, Nr. 283 din 22 iulie, 2010, (<http://revistacultura.ro/nou/2010/07/romanul-%E2%80%9Enescris%E2%80%9C-al-gabrielei-adameşteanu/>) accesat, 7.07. 2017, ora 23:44

Ion Simuț, *Gheorghe Crăciun sau Pactul somatografic în Cultura literară*, Nr. 506 din 05 martie, 2015 (<http://revistacultura.ro/nou/2015/03/gheorghe-craciun-sau-pactul-somatografic/>) accesat în 8.07,2017, ora 12:50

Alexandru Bogdan Petrovai, *Mimesis*, în Nord Literar 5(60), Mai 2008,

http://www2.nord-literar.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=156 accesat 29 iulie, 2017, Ora 20;570)

Rezumat

Lucrarea de față își propune să evidențieze capacitatea literaturii de a intui, indiferent de epocă, dimensiunile esențiale ale vieții. Proza reușește să salveze de fiecare dată realitatea de confuziile sale, amestecul dintre real și fictiv conducând la o imagine neașteptat de clară a realului deoarece, tot ceea ce ține de domeniul fictivului este extras tot din realitate, din mica istorie a faptului anodin al fiecărei zile. Atenția prozatorului trece dincolo de vălul pâcios adus de cenzura politică a vremii, pătrunde în intimitatea omului de rând, surprinzând astfel autentice frământări psihice și fizice care conduc la o reprezentare veridică a realității. Pe parcursul lucrării am avut în vedere operele semnate trei prozatori șaptezeciști (Mihai Sin, Radu Mareș și Gabriela Adameșteanu) și de doi reprezentanți ai generației '80 (Mircea Nedelciu și Gheorghe Crăciun), scopul meu fiind acela de a demonstra că noțiunea de *mimesis* este validă și poate defini în continuare relația realitate-ficțiune. În urma unei atente analize a textelor, am ajuns la concluzia că din antica noțiune de *mimesis* pot renaște alte variante ale *mimesis*-ului – *mimesis-social*, *mimesis-politic*, *mimesis-ul relațiilor interumane*, *mimesis-fotografic*, *mimesis-ul livrescului*, *mimesis-ul experiment* și *mimesis-senzorial* – cu mențiunea că acestea nu anulează rolul esențial pe care îl are imaginația și creativitatea fiecărui autor în parte.

Abstract

This paper aims to highlight the ability of literature to guess, regardless of age, the essential dimensions of real life. Fiction usually manages to save the reality of its confusion, the mixture between real facts and fiction leads to a very clear picture of reality because the facts represented in fictional works have their roots in our real world, literature is inspired from people's everyday lives and it has the tendency to screen the quotidian aspect of our world. The writer's attention goes beyond the veil of the political censorship and enters into the common men's intimacy, capturing their authentic physical and mental excitement that leads to a true representation of reality. During the research I study some short stories and novels written by three representative authors of 70s generation (Mihai Sin, Radu Mareș și Gabriela Adameșteanu) and by two very well-known authors of 80s generation ((Mircea Nedelciu și Gheorghe Crăciun), my goal is to demonstrate that the concept of *mimesis* is still valid and that it can define the relationship between reality and fictional worlds. After a careful study and a brief analysis of their literature, I concluded that the ancient concept of *mimesis* has the power to revive other variants of *mimesis* such as *social-mimesis*, *political-mimesis*, *interpersonal-mimesis*, *photographic-mimesis*, *bookishness-mimesis*, *experiment-mimesis* and *mimesis of sensation*, all these alternatives do not neglect the major role of authors' creativity and imagination

CURRICULUM VITAE (română)

Botezatu (Drug) Elena

Adresa de e-mail:

Experiențe profesionale anterioare:

2011 -2014: Profesor de limba și literatura engleză, Școala Gimnazială Hăghiach, Bacău

2014 –2017: Profesor de limba și literatura română, Școala Gimnazială Helegiu, Bacău

2017 - 2018: Profesor de limba și literatura română, Colegiul Național „Grigore Moisil”, Onești.

Educație și formare:

Tipul de formare: postuniversitară - studii doctorale cu frecvență

Perioada: 2014-2017

Instituția de învățământ: Universitatea „Transilvania” din Braşov

Domeniu: Filologie

Aria tematică: Literatura română / Teoria literaturii

Tipul de formare: universitară – studii de masterat

Perioada: 2011-2013

Instituția de învățământ: Universitatea „Transilvania” din Braşov

Domeniu: Filologie

Specializarea: Limba și literatura română-Identitate în multiculturalism

Tipul de formare: universitară de scurtă durată - studii de licență

Perioada: 2008-2011

Instituția de învățământ: Universitatea „ Transilvania” din Braşov

Domeniul: Filologie

Specializarea: Limba și literatura engleză/ Limba și literatura română

Listă selectivă de lucrări:

Articole științifice publicate:

-*Existența în comunism și resurecția mimesis-ului*, în „Vatra”, nr. 537/decembrie-2015

-*Literary fiction and its cognitive dimension*, în „Journal of Romanian Literary Studies”, Issue no. 8, Arhipelag Press, Tîrgu-Mureş, 2016

-*Another Kafka*, în Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors) „Convergent Discourses. Exploring the context of communication” Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureş, 2016

-*Gheorghe Crăciun– o artă fidelă vieții și scrisului*, în „Vitalitatea experimentului. Noi lecturi ale operei lui Gheorghe Crăciun”, volum coordonat de Rodica Ilie și Adrian Lăcătuş, Ed. Universității Transilvania din Braşov, Braşov, 2017

-*Mihai Sin– The temptation of redemption*, în „Journal of Romanian Literary Studies”, Issue no. 13, Arhipelag Press, Tîrgu-Mureş, 2018

Lucrări științifice susținute în cadrul unor conferințe:

-*Existența în comunism și resurecția mimesis-ului*, lucrare prezentată în cadrul Conferinței Internaționale de Literatura Comparata si Studii Culturale, organizate de Universitatea Transilvania din Braşov: *Narratives of the Present in Post-Totalitarian Societies*, 17-18 sept. 2015.

-*Iubirea ca valoare universală. Ipostaze ale acesteia în opera lui Longos, „Daphnis și Chloe”, și în opera lui Gheorghe Crăciun, „Compunere cu paralele inegale”*, lucrare prezentată în cadrul Simpozionului Național, *Valorile educației-educația valorilor*, Iași, Coord. Emanuela Ilie, Claudia Tărnăuceanu 28 octombrie, 2015.

Mimetic vs. Expressive theories, în Iulian Boldea (Coord.), *Globalization and National Identity. Studies on Strategies of Intercultural Dialogue*, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureş, 2016

Ipostaze ale iubirii în Compunere cu paralele inegale, lucrare prezentată în cadrul Conferinței Naționale, Opera lui Gheorghe Crăciun, ediția a 3-a, Braşov, 28 aprilie, 2017.

CURRICULUM VITAE (English)

Botezatu (Drug) Elena

Personal information: E-mail adress:

Previous work experience:

2011 – 2014: English language and literature teacher, Elementary School Hăghiac, Bacău

2014 – 2017: Romanian language and literature teacher, Elementary School Helegiu, Bacău

2017 -2018: Romanian language and literature teacher, National Highschool „Grigore Moisil”, Oneşti, Bacău

Education and training:

Nature of training: postgraduate tertiary education – doctoral studies

Dates: 2014-2017

At: “Transilvania” University of Braşov

Field: Romanian Literature/ Literary Theory

Nature of the training: masteral studies

Dates: 2011- 2013

At: “Transilvania” University of Braşov

Field: Literary Studies and Foreign Languages

Area of study: Romanian language and literature- Multicultural identity

Nature of the training: undergraduate tertiary education – university studies

Dates: 2008- 2011

At: “Transilvania” University of Braşov

Field: Literary Studies and Foreign Languages

Area of study: Romanian and English Languages and Literatures

Selected Works:

Scientific articles and reviews:

-*Existența în comunism și resurecția mimesis-ului*, în „Vatra”, nr. 537/decembrie-2015

-*Literary fiction and its cognitive dimension*, în „Journal of Romanian Literary Studies”, Issue no. 8, Arhipelag Press, Tîrgu-Mureş, 2016

-*Another Kafka*, în Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors) „Convergent Discourses. Exploring the context of communication” Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureş, 2016

-*Gheorghe Crăciun– o artă fidelă vieții și scrisului*, în „Vitalitatea experimentului. Noi lecturi ale operei lui Gheorghe Crăciun”, volum coordonat de Rodica Ilie și Adrian Lăcătuş, Ed. Universității Transilvania din Braşov, Braşov, 2017

-*Mihai Sin– The temptation of redemption*, în „Journal of Romanian Literary Studies”, Issue no. 13, Arhipelag Press, Tîrgu-Mureş, 2018

Lucrări științifice susținute în cadrul unor conferințe:

-*Existența în comunism și resurecția mimesis-ului*, lucrare prezentată în cadrul Conferinței Internaționale de Literatura Comparata si Studii Culturale, organizate de Universitatea Transilvania din Braşov: *Narratives of the Present in Post-Totalitarian Societies*, 17-18 sept.2015.

-*Iubirea ca valoare universală. Ipostaze ale acesteia în opera lui Longos, „Daphnis și Chloe”, și în opera lui Gheorghe Crăciun, „Compunere cu paralele inegale”*, lucrare prezentată în cadrul Simpozionului Național, *Valorile educației-educația valorilor*, Iași, Coord. Emanuela Ilie, Claudia Tărnăuceanu 28 octombrie, 2015.

-*Mimetic vs. Expressive theories*, în Iulian Boldea (Coord.), *Globalization and National Identity.Studies on Strategies of Intercultural Dialogue*, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureş, 2016

Ipostaze ale iubirii în Compunere cu paralele inegale, lucrare prezentată în cadrul Conferinței Naționale, Opera lui Gheorghe Crăciun, ediția a 3-a, Braşov, 28 aprilie, 2017.